

Hakemli Yazılar / *Refereed Papers*

Kütüphanecinin Felsefi Düşünme Eyleminin Önemi ve Etkileri*

The Importance and Influence of Philosophical Thinking Activity of the Librarian

Nazlı Alkan**

Öz

Bu makalenin amacı günümüzde kütüphanecilerin ya da kütüphanecilik hizmetini yürüten profesyonellerin felsefi düşünme eylemini benimsemelerinin önem ve etkilerini ortaya koymak ve onları felsefi düşünmeye özendirmektir. Makalede genelde ve kütüphaneciler bağlamına özelde, felsefi düşünme sürecinin anlamı, önemli aşamaları ve nasıl gerçekleştirilebileceği ele alınmış, kütüphanecilerin geçmişten bugüne felsefi düşünmeye gösterdikleri ilgi tartışılmış, kütüphanecilerin felsefi düşünmesinin özellikle bugünün teknolojik koşullarında niçin önemli olduğu sorusuna yanıt aranmış, bu düşünme tarzının etkileri ve yararları işlenmiştir. Geçmişin bazı seçilmiş kütüphanecilerinin ve/veya kuramcılarının konuyla ilgili görüşleri ve yaklaşık 80 yıllık bir geçmişin ışığında bugünkü durum değerlendirilmiş ve geleceğe yönelik bazı ipuçları sunulmuştur. Kütüphanecinin felsefi düşünmesi, onun kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleği çerçevesindeki “şeyler”i sistemli ve eleştirel bir yaklaşımla sorgulayarak bunların anlam, değer ve amaçlarını belirlemesini ve anlamlı bir yargıya ulaşmasını olanaklı kılan bir süreçtir. Kütüphanecinin kendi mesleki bilgisinden, algılayarak edindiklerinden, beceri, deneyim, birikim ve sezgilerinden yararlanmasını gerektirebilen felsefi düşünme süreci, kurama dayanmalı, tarihsel gerçeklere yönelmelidir. Felsefi düşünme sürecinde kütüphaneci, üzerinde düşündüğü “şey” ile ilgili kavramlara açıklık getirebilir, bu kavramlar arasında bağ kurarak önyargılara ulaşabilir, bunlar arasında da bağ kurarak çıkarımlar yapabilir. Felsefi düşünme

* Bu makale Nazlı Alkan (2008)’in “The importance and influence of philosophical thinking for librarians” başlıklı makalesinin gözden geçirilerek genişletilmiş biçimidir.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: alkan@humanity.ankara.edu.tr

eyleminin ürünü felsefi bir düşüncedir. Bu ürün, özellikle yepyeni bir yanıtı içinde barındırıyorsa kütüphaneci bir değer yaratmış olur. Bugün “niçinler”e yanıt aramak üzere felsefi ve düşünsel etkinliklerde bulunan bazı kütüphaneciler varsa da, genel olarak kütüphanecilerin dikkatini hâlâ felsefi düşünmenin önemi üzerine çekmek gerekmektedir. Kütüphanecinin felsefi düşünme etkinliği ait olduğu toplumun genelde kabul gören özgün felsefesinden kopuk olmamalıdır. Günümüzde kütüphaneci, felsefi düşünmesi ve bu süreç sonunda üretebileceği felsefi düşünceleriyle, en başta, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleği aleyhtarlarına güçlü bir şekilde meydan okuyabilecek ve bu kavramların geleceğe aktarılmasında etkili olabilecektir. Aleyhtarların görüşleri kütüphanecilerin felsefi düşünme eylemine yönelmesi için bir fırsat yaratmaktadır. Bütün dünya kütüphanecilerini, özellikle Türk kütüphanecilerini felsefi düşünmeye özendirme amaç ve potansiyelini taşıdığına inanılan bu makalenin, ülkemizde konuyla ilgili olarak üretilcek başka çalışmaların önümü açacağı umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: felsefi düşünme; felsefi düşünce; kütüphaneciler; kütüphanecilerin felsefi düşünme eylemi

Abstract

The purpose of this paper is to explore the importance and influence of the adoption of philosophical thinking activity by present day librarians and encourage them to such thinking. The meaning of philosophical thinking process is exposed in general context and in the context of librarians and important stages and realization of such thinking are examined. Then comes a discussion on librarians' interest in philosophical thinking in a historical context. The present day importance of philosophical thinking on the part of librarians, influences of such thinking and potential advantages are addressed; particularly, an answer is sought for the question of “Why librarians' philosophical thinking is important in today's technological conditions?”. Philosophical thinking activity of today's librarians is assessed in the light of the views of some selected librarians and/or theorists of the past. The originality of the paper stems from a present day evaluation in the light of approximately 80 years long past and presentation of some clues for the future. Librarian's philosophical thinking is a process through which “things” in the framework of the library, the librarian and the profession of librarianship are systematically and critically questioned, related meanings, values and purposes are identified and a meaningful judgement is reached at the end. Philosophical thinking activity requires the use of the librarian's own professional knowledge, perceptions, skills, experiences, intuitions and must also be based on theoretical grounds and turn towards historical facts. In this process, the librarian may clarify the concepts about the “thing” s(he) is thinking on, may establish premisses by linking clarified concepts in relation to that “thing” and draw inferences by linking premisses. The output of philosophical thinking activity is a philosophical thought. If

this output contains a brand new answer to some questions, librarian can be said to have a added value. Although there some librarians today who are engaged in philosophical thinking and intellectual activities to seek answers to “whys”, there is still a need to draw the attention of librarians to the importance of philosophical thinking. Philosophical thinking activity of the librarian should not be disassociated with the commonly accepted unique philosophy of a given society. Today, with her/his philosophical thinking and thoughts, the librarian, first of all, can strongly challenge the opponents of library, librarian and the profession in general and be influential in carrying these concepts to the future; views raised by opponents provide an opportunity for librarians to turn towards philosophical thinking activity. The paper is believed to have the objective and potential to encourage all librarians of the world, Turkish librarians in particular, to philosophical thinking. It is also hoped that it may pave ways for further studies in Turkey concerning this subject.

Keywords: *philosophical thinking; philosophical thought; librarians; philosophical thinking activity of librarians*

Giriş

Bugün bilgi ve iletişim teknolojileri veya İnternetin bireysel, toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel ve küresel açıdan getirdiği devrim niteliğindeki değişikliklerin etkisiyle, binlerce yıldır insanlığın belleği ve toplumsal bir güç olarak varlığını sürdüren kütüphanenin, eski ve sağlam bir meslek olan kütüphanecilik mesleğinin ve mesleki kimlikleri onaylanmış kütüphanecilerin artık devrinin geçtiğini iddia eden aleyhtar çevrelerle sıklıkla karşılaşmakta, özellikle meslek eleştiri, tehdit, hatta saldırılara maruz kalabilmektedir. Bu aleyhtarlara güçlü bir şekilde meydan okuyarak onların olumsuz görüşlerini çürütebilmek, kütüphanenin, kütüphanecilerin ve kütüphanecilik mesleğinin varlığını geleceğe taşımada katkıda bulunabilmek, günümüz kütüphanecisinin felsefi düşünmeye önem vermesine ve böyle bir düşünme kanalıyla kanıt içeren felsefi düşünceler üretmesine de bağlıdır. 1930’ların başlarından itibaren kütüphanecinin felsefi yaklaşımlarla düşünme etkinliğinde bulunmasının gerekli olduğunu vurgulayan bazı görüşler bu iddiaya güçlü dayanaklar sağlamaktadır. Özellikle Butler (1933), Danton (1934), Foskett (1962), Shera (1962, 1969, 1971), Nitecki (1964, 1993, 1995) ve Mukherjee (1966)’nin birtakım görüşleri bugün hâlâ değerlerinden bir şey yitirmeden önemlerini sürdürmekte, aleyhtarlara dirençle meydan

okumanın, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin geleceğe aktarılmasının yollarını açmaktadır.

Günümüz kütüphanecilerinin felsefi düşünmeyi benimsemeleri, başta aleyhtarlara karşı çıkabilmeleri için gereklidir. Kütüphanecilerin felsefi düşünmeyi benimseyebilmeleri için, öncelikle bu düşünme tarzının ne olduğunu, niçin gerekli olduğunu, nasıl gerçekleştirilebileceğini, ne gibi etkileri olabileceğini ve hangi yararları getirebileceğini bilmeleri ön koşuldur. Bu çalışma, genişçe bir perspektiften bakarak kütüphanecilere felsefi düşünme etkinliğini tanıtmayı veya bu konuda bildiklerini pekiştirmeyi ve onları felsefi düşünmeye özendirmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, yeri geldiğinde yukarıda adı geçen kütüphanecilerin ve/veya kuramcılarının görüşleri ışığında, kütüphanecilerin felsefi düşünme sürecinin anlam ve önemini ortaya koymak; bu sürecin ne şekilde gerçekleştirilebileceğini belirlemek; kütüphanecilerin geçmişten günümüze felsefi düşünmeye gösterdikleri ilgi düzeyini tartışmak; özellikle 21. yüzyıl başlarının teknolojik gelişmeleri karşısında felsefi düşünmenin niçin gerekli olduğuna yanıt aramak ve bu tarz bir düşünme sürecinin kütüphaneye, kütüphanecinin kendisine, mesleğe, topluma ve kütüphane kullanıcılarına getireceği yararları açıklamaktır. Kütüphanecinin felsefi düşünme etkinliğine yönelik bilgiye temel oluşturmak üzere öncelikle genel hatlarıyla felsefi düşünme ve felsefi düşünce kavramları ele alınmıştır.

Bu çalışmada özellikle vurgulamak istediğimiz görüş, günümüzde felsefi düşünmeye yer vermeksizin sadece bilgisayar başındaki işlerini mekanik bir şekilde yürütürlerse, kütüphanecilerin kendilerine ve mesleklerine anlam ve değer kazandıracak bir şey yapmış olmayacakları; toplum içinde kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin imajlarının zedelenmesine yol açmaya devam edecekleri; toplumun çeşitli kesimlerini, özellikle aleyhtar çevreleri değinilenlerin gücü ve vazgeçilmez önemleri hususunda ikna edemeyecekleri, en azından bunda zorlanacakları ve kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin tarihin derinliklerine gömülmesinde paylarının bulunabileceğidir. Bu olumsuz durumların olumluya çevrilebilmesi için bugün, yalnızca pragmatik olmaktan uzaklaşarak felsefi düşünmeye açılabilen, böylelikle yeni bir bakış açısı kazanabilen, düşünerek üretebilen kütüphanecilere ihtiyaç vardır. Bu tip kütüphanecilerin artmasıyla, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğine karşı giderek yaygınlaşan yanlış ve olumsuz görüş ya da imajların yok

edilmesi sağlanabilecek, bunların toplum içinde saygınlık kazanmayı hak ettikleri kanıtlanabilecektir. Bugünün kütüphanecilerinden beklenen, felsefi tarzda düşünme yoluyla felsefi temelli kanıtlar üretmeleri, kanıt içeren felsefi düşünce ürünleriyle ait oldukları toplum üzerinde güçlü ve çarpıcı bir etki yaratmalarıdır.

Felsefi Düşünme ve Felsefi Düşünce

“Bilgi sevgisi” veya “bilgelik sevgisi” anlamına gelen felsefenin genelde geçerli bir tanımını vermek zordur. Bununla birlikte birkaç tanım verilerek felsefenin ne olduğuna açıklık getirilebilir. Örneğin Hançerlioğlu (2002, s.113)’nun alıntıyla belirttiği gibi, Platon felsefeyi “...doğruyu bulma yolunda düşünsel çalışma...” olarak tanımlamıştır. Hançerlioğlu (2002, s.114)’na göre felsefenin temel sorunu, “nesne ile özne” ya da “madde ile bilinç” arasındaki ilişki sorunudur. Diğer bir tanıma göre “Felsefe kavramlar oluşturmak, keşfetmek, üretmek sanatıdır” (Deleuze ve Guattari, 1993, s.12). Passmore (1967, s.218)’un felsefe terimine açıklık getiren ifadesine göre ise, felsefe bize yaşamın ve doğanın anlam, değer veya amacını söyleyebilir; en geniş şekliyle felsefe, bir bütün olarak evrenin anlamını aydınlatır. Felsefe Cevizci (2000, s.130) tarafından “...entelektüel faaliyet ve disiplin” olarak tanımlanmıştır; disiplin olarak felsefe, “İnsanın soru sorabilme yeteneğine dayanan ve belirli türden sorular hakkında belirli bir türden düşünme faaliyeti olan ve tüm diğer disiplinlerden, bu türden sorular üzerinde düşünülürken, mantıksal argüman ya da akıl yürütmeye dayanmak bakımından ayrılan [bir] disiplin”dir. Cevizci (2002, s.404)’ye göre “Felsefe yapmak...felsefi hissetmeyi ve felsefi düşünmeyi gerektirir”.

Felsefi düşünme, olay ve sorunları çok boyutlu olarak görmeye ve her yönüyle kavramaya çalışmaya odaklanan bir düşünme tarzıdır. Bu zihinsel etkinlik ile sorulara yanıt, sorunlara çözüm üretilmeye çalışılırken belli bir bilgi ve deneyim birikiminden yararlanır (Cevizci, 2002, s.404). Düşünme “Kişinin öğrenme süreci içinde kazandığı kavramlar, kullandığı imgeler, düşünce ve hareketler, sözcük ve terimler gibi simgeler aracılığıyla gerçekleştirilen zihinsel faaliyet”tir (Cevizci, 2000, s.104). Basit veya karmaşık her “şey”i konu edinebilen felsefi düşünme, düşünce üretmeye yatkın her bireyin genelde yaşamı, doğayı, dünyayı ve evreni, özelde ise kendi yaşamını sistemli ve akılcı bir bakışla özgün bir şekilde değerlendirmesine olanak veren, varoluşa anlam ve değer katmayı sağlayan bir süreçtir.

Daha açık bir deyişle, bilmek isteyen ile bilinmek istenen soyut veya somut olarak varolan “şey” arasındaki ilişki, felsefi düşünmenin özünü oluşturur. Bilinmek istenen “şey”, bir nesne, bir varlık, bir kişi, bir grup, bir olay, bir olgu, bir kavram, bir sorun, bir ilişki, bir süreç, bir uygulama vb. olabilir. Öner (2005, ss.9, 11-12, 14)’in görüşlerinden hareketle konu açıklanabilir: Düşünmek, bilinmek istenen o “şey” hakkında bilgi edinmeyi gerektirir. Bilgi doğrudan doğruya görme, işitme gibi duyular yoluyla algılanarak ve kişisel deneyimle veya dolaylı yolla, örneğin okuma yoluyla ya da çeşitli iletişim araçları kanalıyla edinilir. Algılama o “şey”den haberdar olma, onun yalın bilgisini edinmedir. Ancak algılama yoluyla edinilen bilginin bir başkasına aktarılabilmesi için bir “kavram”ın içine sokulması gerekir. Bir “şey”in zihindeki tasavvuru demek olan ve onun zihin tarafından anlaşılmasını sağlayan “kavram”, genellemeyle, yani o “şey”e ait ortak özelliklerin alınmasıyla elde edilir. Zihin bir “şey”in yalnızca imgesini algılamakla, yani o “şey”i tasavvur etmekle kalmaz, aynı zamanda o imgenin esasını oluşturan ve ona anlam veren “şey”i kavramak ister ve imgeyi “kavram”a bağımlı kılar. Soyut ya da somut olarak varolan ve düşünülerek keşfedilmek istenen “şey”, zihinde temsil edildiği “kavram” ile anlam kazanır. Böylece düşünme kavramlarla mümkün olur. Kavramlar sözcüklerle ifade edilebildiği için, düşünülenlerin aktarılması sağlanır. Sözcükler aynı zamanda düşünme sürecinde yol göstericidir. Zihin kavramlar arasında bağ kurarak hükümler (premisses) verir, ki hükümler düşünülerek ulaşılan önyargı veya önermelerdir, sonra hükümler arasında bağ kurarak çıkarımlar yapar (inference; istidlâl), sonuçlara varır. Yani çıkarım, hükümler veya önermeler arasında mantıksal bağı kurarak bir sonuca varmadır; çıkarım (istidlâl) “Bir konuda kanıtlara dayanarak sonuç çıkarma, akıl yürütme”dir (Türkçe sözlük, 1998, s.676). Bir başka tanıma göre çıkarımlar yapma (inference) anlam veya sonuç çıkarma eylemi ya da sürecidir; tümevarım veya tümdengelim yoluyla hükümlerden, önermelerden hareketle sonuca ulaşmadır (The Oxford, 1965, s.999). O halde, en genel tanımıyla zihnin bir “şey”i arayıp bulma eylemi demek olan düşünme, aslında akıl yürütmeler, yani çıkarımlar yapma ve sonuca varma sürecidir. Düşünme sürecinde zihin, kavramlar arasında bağ kurarak verdiği hükümler ve hükümler arasında ilişki kurarak elde ettiği çıkarımları bir düzene koyar, bu sayede, sahip olunan bilgi kopuk kopuk ve düzensiz kavramlar yığını olmaktan kurtulur (Öner, 2005, s.12).

Bilgi edinmede en büyük rolü oynayan akıl, işlevlerini yaparken zorunlu olarak mantık ilkelerine uyar. Söz konusu işlevler, duyu kanalıyla algılama, düşünme, anlama, hükümler ortaya koyma/önergeler oluşturma, çıkarımlar yapma, bağlantılar kurma, karşılaştırma yapma, tutum ve sezgilerle kavrama gibi işlevlerdir. Bireyin merak ettiği, yanıt aradığı bir “şey”le bağlantı kurmasıyla başlayan bir süreç olan felsefi düşünmede birey, o “şey” hakkında akıl yoluyla bilgi edinir, bunu yaparken zihninin yukarıda belirtilen bütün işlevlerini devreye sokar. Felsefi düşünme, kavramlarla olanaklı kılınan, başkalarının yazılı veya sözlü görüşlerinden, özellikle kuramdan yararlanmayı önemseyen bir süreçtir. Eleştirel yaklaşımlarla sistemli bir şekilde yürütülen bu zihinsel sürecin sonunda yanıt aranan “şey” ile ilgili anlamlı bir yargıya varılarak sonuç çıkartılır. Bu sonuç “felsefi düşünce” olarak adlandırılır.

Düşünce, “Düşünme sonucu varılan, düşünmenin ürünü olan görüş, zihinsel yaratım, ...fikir ...” şeklinde tanımlanmıştır (Türkçe sözlük, 1998, s.385). Cevizci (2000, s.103)’ye göre, ilk anlamıyla düşünce, “Genel olarak, insana özgü olan düşünme faaliyetinin, iç ya da dış uyaranlara yanıt olarak gelişen düşünme ediminin ürünü; insanın zihinsel faaliyetleri ile dış uyaranlar arasında kurduğu bağlantının sonucu olan zihinsel ürün”dür. Bir başka tanıma göre düşünce, bir anlamıyla, zihinsel bir eylem veya çabanın ürünüdür (The Oxford, 1965, s.2178). Hançerlioğlu (2002, s.73) ise düşünceyi “Düşünme yetisinin ürünü...insan beyninin ürünü” olarak tanımlamıştır. O halde felsefi düşünce, felsefi düşünme eylemi ya da çabası sonucunda ulaşılan, felsefi düşünmenin ürünü olan bir görüştür.

Felsefi düşünmenin ürünü olan felsefi düşünce, en genel anlamıyla, soru sormanın sonucunda oluşan ve insan yaşamıyla ilgili sorunlara karşı ilginin artmasıyla gelişen bir düşünce türüdür. Bu düşünce türü, zor ve çözülemeyen yaşam sorunlarıyla uğraşmaktan çekinmeyen düşünsel bir yaklaşımı veya tavırını temsil eder ve meraklı, sorgulamaya-araştırmaya açık, eleştirel bir bakış açısını önemseyen zihinlerin ürünüdür. Felsefi düşünce, araştırma ve eleştirel bir tavıra dayanan akıl temelli soruşturma ve düşünme yönteminin sonucu olarak ortaya çıkar. Felsefi düşüncenin analiz ve sentez işlevleri de vardır. Felsefi düşünme yoluyla getirilen yanıt ve çözümler analizlemeye ve sentezlemeye dayanır; her türlü bilgi, deneyim, algı ve sezgi sonuçlarından oluşan felsefi düşünce analizlenip açıklığa kavuşturulur, bununla yetinilmeyip elde edilenlerle senteze ulaşılır (Cevizci, 2002, s.404).

Tamdoğan (2006) bilgi döngüsü ve üretimi sürecine ışık tutabilecek bazı hususları ilginç bir yaklaşımla ele almıştır. Felsefi düşünme ile ilgili olarak yukarıda değinilenlerin bir bölümünü benzer şekilde dile getiren Tamdoğan (2006, s.142)'a göre, bireyin öğrenme ve düşünme süresi sonunda merak ettiği “şey”e ilişkin olan ve önceden başkalarının sorulmamış bir soruya getirdiği yanıt, bireyin yaratmış olduğu bir değerdir; sürecin çıktısı veya ürünü, yeni olmasından dolayı değer taşıyan bir bilgidir

Genel bir yaklaşımla toparlayacak olursak; felsefi düşünme yoluyla, yaşam, doğa, dünya ve evrenin, ayrıca bunlara ilişkin her “şey”in anlam, değer veya amaçlarının ne olduğunu sistemli, eleştirel, sorgulayıcı yaklaşımlarla anlama girişimlerinde bulunulabilir. Bu girişimlerin sonucunda felsefi düşünceler üretilebilir.

Kütüphanecinin Felsefi Düşünmesi

Herhangi bir mesleğin mensupları, mesleklerine yönelik bir felsefi düşünme etkinliğinde bulunarak felsefi düşünceler üretebilirler. Böylece o meslekle ilişkisi olan her “şey”in anlamı, değeri ve amacının ortaya çıkarılması sağlanabilir. Bir meslekle ilgili felsefi düşünme, genel bir yaklaşımla, meslek çerçevesindeki “şeyler”in nasıl, özellikle niçin olduğunun keşfedilmesine olanak getirir. Kütüphanecilik mesleğine yönelik felsefi düşünme, genellikle üniversitelerin Kütüphane ve Enformasyon Bilimi (veya Bilgi ve Belge Yönetimi) Bölümlerinde görevli öğretim üyesi kuramcılarının uygulamadaki kütüphanecilerin böyle bir keşif için gerçekleştirdikleri sorgulayıcı nitelikteki düşünsel etkinliklerini ifade eder. Kuramcılar ve kütüphanecilerin temelde kütüphanecilik mesleği çerçevesindeki “şeyler”e yanıt veya açıklık getirme girişimleri genellikle birbirinden farklı olabilmektedir. Doğal olarak bu fark, kütüphanecilerin düşünme eylemlerini doğrudan doğruya uygulamalarıyla bütünleştirebilmelerinden ya da uygulama sırasında felsefi düşünmeyi gerçekleştirebilmelerinden kaynaklanmaktadır.

Disiplinimiz ve mesleğimiz açısından felsefi tarzda düşünme süreci, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleği çerçevesinde soyut veya somut olarak var olan “şeyler”e (nesne, varlık, kişi, grup, olay, olgu, kavram, sorun, ilişki, süreç ve uygulamalara vb.) yönelik sorulara ve “niçinler”e yanıt bulmak, bunların anlam, değer veya amaçlarını keşfetmek üzere sistemli, tutarlı, mantıklı, akılcı, eleştirel yaklaşımlarla sorgulanmalarını ve anlamlı bir yargıya ulaşılmasını olanaklı kılan bir süreçtir. Bu süreç kurama dayanmalı, tarihsel gerçeklere yönelmelidir.

Yalnızca kütüphaneciler açısından genel bir yaklaşımla ele alındığında, felsefi düşünmenin, çeşitli mesleki etkinlikleri düşünerek yürütmeye, sorgulamaya ve araştırmaya açık, eleştirel bir bakış açısını benimseyen, mesleğe ve uygulamalara ilişkin olay ve sorunları çok boyutlu olarak görüp kavramaya çalışan, “niçinler”i keşfetmeye düşkün; sorulara yanıt, sorunlara çözüm getirmek için kendi mesleki bilgisinden, kendi uygulamaları sırasında öğrendiklerinden, algılayarak edindiklerinden, beceri, deneyim, birikim ve sezgilerinden yararlanabilen; kütüphane ve enformasyon biliminin kuramına, var olan bilgi tabanına ve literatüre dayanabilen; getirdiği yanıt ve çözümleri analizleyip sentezleyebilen kütüphanecilere özgü bir düşünme süreci olduğu belirtilebilir. Kütüphanecinin merak ettiği, yanıt aradığı herhangi bir “şey” hakkında düşünmesi bir soru cümlesiyle başlayabilir ve onun o “şey” hakkında bilgi edinmesini gerektirir. Bu bilgiyi, duyuları yoluyla algılayarak, uygulamaları sırasında kazandığı kişisel deneyimlerinden yararlanarak, kendisinde bulunan bilgiye yönelerek, özellikle disiplinin getirdiği kurama ve başkalarının düşünülen “şey” ile ilgili yazılı veya sözlü görüşlerine başvurarak edinebilir. Bu aşamada kütüphanecinin bilmediğini bilmesi önem taşır. Kütüphaneci, üzerinde düşündüğü “şey” ile ilgili kavramlara açıklık getirerek, bu kavramlar arasında bağlantılar kurmaya başlayarak anlamlı bir sonuca varmak üzere felsefi düşünme sürecinin ilk adımlarını gerçekleştirebilir. Bu süreçte kütüphaneci, açıklık getirdiği kavramları ilişkilendirerek düşünme ve anlama yoluyla hükümlere/önyargılara/önermelere ulaşabilir, bunlar arasında bağlar kurarak çıkarımlar yapabilir. Böylece zihnindekileri sistemli bir şekilde düzene koyabilir. Karşılaştırma, sezgi gibi diğer zihin işlevlerini de devreye sokabilir. Kütüphanecinin felsefi düşünme süreci sonunda, düşünülen “şey”in anlam, değer veya amacını belirleyen bir sonuç, bir felsefi düşünce ortaya çıkabilir. Felsefi düşünmenin sonucu, çıktısı veya ürünü olan felsefi düşünce, özellikle yepyeni bir yanıt içinde barındırıyorsa bu, kütüphanecinin getirdiği veya yaratmış olduğu bir değer olarak nitelendirilebilir.

Felsefi düşünme yoluyla doğruyu veya gerçeği arama, arayış ve sorgulamalarından anlam ve sonuç çıkarma ve felsefi düşünceler üretme çabaları bir meslek felsefesinin oluşturulup geliştirilmesinde etkili olabilir. Bu alanda kuramcıların rolü daha ağırlıklı olarak görülebilirse de, aslında kütüphaneciler bu süreçte başrolü oynayacak kilit kişiler olabilirler. Kütüphanecilerin felsefi düşünme alıştırmaları bir meslek felsefesinin geliştirilmesi yolunda atılan başlangıç basamakları sayılabilir. Üretecekleri felsefi düşünceler ise, bu felsefenin temel yapı taşlarını oluşturabilecektir.

Özellikle Butler (1933), Danton (1934), Foskett (1962), Nitecki (1964, 1993, 1995), Mukherjee (1966) ve Shera (1971)'nin kütüphanecilerin felsefi düşünmesi ve bir meslek felsefesi oluşturmadaki önemli rollerine yönelik görüşleri dikkat çekicidir. Kütüphanecinin felsefi düşünmesi bahsini, yer yer bu görüşlere dayandırarak derinleştirip tartışmakta yarar vardır.

Danton (1934, s.543), deneyim ve uygulamalara kapalı bir felsefenin sadece spekülâtif olacağını, kuramsal düzeyde kalacağını, böyle bir felsefenin az bir değer taşıyacağını ya da hiçbir değeri olmayacağını vurgulayarak kütüphanecilik felsefesinin kütüphane içinde doğması gerektiğini, kütüphanecilerin felsefi düşünme etkinliklerinin ve bu etkinlikleri kanalıyla üretecekleri felsefi düşüncelerinin dışlanması doğru olmayacağını ima etmiştir. Kütüphanecilerin uygulamaları esnasındaki felsefi yaklaşımları, yalnızca kuramla sınırlı kalmayacağı için ayrı bir değer taşır. Bununla birlikte, kütüphanecinin felsefi düşünme süreci kurama da dayanmak zorundadır; onun kurama dayandırmaksızın işini yapması, yaptığı işi niçin yaptığını anlamasını ve felsefi düşünmeyi doğru yönde sürdürmesini engelleyebilir. Kütüphanecinin kuramdan yararlanmasının önemi Butler (1933)'ın görüşüne dayanan Shera (1971, s.151) tarafından da güzelce ifade edilmiştir; Shera, kütüphanecilerin işlerini nasıl yapacaklarını çok iyi bildiklerini, ancak bu işleri niçin yaptıkları hakkında yalnızca belirsiz nosyonlara sahip olduklarını belirtmiş, onların çok verimli uygulama sistemleri geliştirdikleri halde, bir uygulamayı aydınlatmak, haklı çıkarmak ve denetlemek üzere o uygulamayı karşılayan kuramı formüle etmede, yani kesin ve açık olarak ortaya koymada başarılı olmadıklarını dile getirmiştir. Shera (1971, s.153)'ya göre de kuram, kütüphanecilere işlerini nasıl yapacaklarını değil, niçin yapmaları gerektiğini bildirir.

Bu noktada kuram-uygulama-felsefe ilişkisine açıklık getirilmesi gerekir. Danton (1934, s.536), bir konunun felsefesi ile o konunun bilimsel ilkeleri, uygulama ve deneyimleri arasında yakın bir ilişki olduğunu; bir felsefenin, uygulama ve deneyimlere kapalı ise, spekülâtif, kuramsal olmaktan ileri gidemeyeceğini ve az bir değer taşıyacağını belirtmiştir. Danton (1934, s.543)'a göre daha gerçek olan ise, felsefenin, uygulamalar bilimsel bir nitelik taşıdıkça ve meslek tamamen pragmatik olmaktan uzaklaştıkça geliştirilebileceğidir. Diğer taraftan Foskett (1962, s.3), kütüphane uygulamalarını aydınlatan ve yönlendiren kurallaşmış ilkelerin varlığının önemine işaret ederek disiplinin getirdiği bilimsel ilkelerin uygulamalar üzerindeki olumlu etkisini

vurgulamıştır. Ancak bu ilkelerin uygulamaları gerçekten yönlendirip aydınlatabilmesi için felsefi bir temele dayanmaları şarttır. Danton (1934, s.536)'un belirttiği gibi, uygulamaların dayanacağı ilkeler, ne kadar bilimsel, tutarlı ve geçerli olurlarsa olsunlar, felsefi temelleri olmadıkça bir anlam taşımazlar. Soysal (1998, s.105) da kütüphanecinin, yaptığı işe ilişkin bir görüş sahibi olabilmesi için böyle bir felsefi dayanağın gerekli olduğu fikrindedir. Meslek felsefesi, uygulamalarla, kuramla, felsefi temellere dayandırılma gerekliliği duyularak geliştirilen bilimsel ilkelerle bütünleşmiş bir felsefe olmalıdır. Kuramın ve felsefi dayanağa sahip bilimsel ilkelerin uygulamaları aydınlatmasıyla mesleğin gelişimi sağlanabilecektir. Kütüphanecilerin felsefi yaklaşımlarla düşünmesi de, uygulama, kuram ve bilimsel ilkelere aynı ölçüde önem veren bir bakış açısına sahip olmalarıyla gerçekleştirilebilir; felsefi düşünceleri ise, böyle bir bakış açısının ürünü olabilir. Uygulama kuramsal temellere dayandıkça kütüphaneciler felsefi düşünmeye açılabilir ve meslek yalnızca pragmatik olmaktan uzaklaşabilecektir.

Foskett (1962, s.3)'e göre, kütüphanecilerin mesleki bakış açısı, mesleğin donanımını oluşturan bilgi tabanı ve teknik süreçlere aynı derecede önem veren, amaç bilinciyle renklendirilmiş olumlu bir yaklaşımla kazanılır. Bilginin meslekten bir kütüphanecinin zihninde bir düzene sokulması gerektiği fikrini aşıl原因 ve yönlendiren olgu, elde edilen bilginin niçin, hangi amaçla elde edildiği ile ilgilidir. Felsefi düşünme sürecinde kütüphaneci, kuram ve uygulamaya eşit derecede önem vererek sistemli bir şekilde ikisi arasındaki ilişkiyi kurmaya yönelirken, amaç bilincini dışlamayan bir yaklaşımı benimsemelidir. Kütüphanecinin, kuramdan yararlanarak uygulamalarının amaçlarına açıklık getirme, bu amaçları yorumlama, özellikle amaç-işlev ilişkisini kurma girişimlerinin, onun felsefi tarzda düşünmesini geliştiren etkinlikler olduğu belirtilebilir. Danton (1934) ve Nitecki (1964, 1995)'nin kütüphanecilik felsefesi yaklaşımları da, kütüphanecinin felsefi düşünme sürecinde amaç-işlev bağlantısına odaklanması gerektiğini ima etmekte, onun felsefi yaklaşımlarında benimseyebileceği yola ışık tutmaktadır. Danton (1934, s.536) felsefenin, kütüphanecinin amaç ve işlevleriyle ve bunların anlamlarıyla ilgili olduğu görüşündedir. Nitecki (1964) ise, Mukherjee (1966, s.11)'nin aktardığına göre, kütüphanecilik felsefesinin, kütüphanecinin amaçlarını işlevleriyle tutarlı ve mantıklı bir tarzda ilişkilendiren kuramsal bir formülasyona (kesin ve açık bir ifadeye) dayanması gereken bir felsefe olduğunu vurgulamıştır. Başka bir yaklaşımında Nitecki (1995, bölüm 2.2.1.), kütüphanecilik

felsefesinin gerçeği, ilkelerin kütüphane etkinliklerini yönlendirici işlevini ve gerçekliği açıklayan kuramları izleme anlamına geldiğini belirterek Benge (1957)'nin görüşünü paylaşmıştır. Bu felsefe, ilke ve kuralların ne amaçla oluşturulduğu, bunların uygulamaya aktarılıp aktarılmadığı, aktarılıyorsa bu aktarımın nasıl yapıldığı gibi sorulara yanıt arar. Yani felsefe yaparken neyin bilindiğinin, bilinenin ne şekilde uygulamaya geçirildiğinin ve hangi amaçla var olduğunun peşinden gidilmesi gerekir. Kütüphanecinin felsefi bakış açısı, Foskett (1962, s.5)'in ifadesiyle, kütüphanelerin kuruluş amaçlarına ve sürdürdükleri işlevlere dayanabilir veya kendi uygulamalarının amaçlarına yönelebilir ki ikinci yaklaşımın daha yaygın olarak kabul gördüğü belirtilebilir. Kütüphanecinin felsefi yaklaşımları, onun, amaçların niçin amaç olarak ortaya çıktığını, bu amaçları işlevler ya da uygulamalarla nasıl, özellikle niçin ilişkilendireceğini, sistemli, tutarlı, mantıklı, akılcı, eleştirel bir şekilde sorgulayarak keşfetmesini ve amaç-işlev sentezine ulaşarak anlamlı bir yargıya varmasını sağlar. Kütüphaneciyi ayrıcalıklı kılan, her tür kütüphane için geçerli olan amaç-işlev sentezine ulaşabilmesi ve kütüphanenin bağlı olduğu kurumun politikası doğrultusunda, yaptığı işlerin ya da verdiği hizmetlerin değeri hakkında felsefi düşünceler üretebilmesidir.

Kütüphanecinin daha çok uygulamaya yönelik bir felsefeye yakın olması gerektiği görüşü yaygındır. Örneğin Mukherjee (1966, s.9), Houle (1946)'nin değindiklerine dayanarak, kütüphanecilik felsefesinin uygulamaya yönelik olması gerektiğini, bu felsefenin kütüphane işlem ve etkinlikleri açısından geçerli olan anlamlara ulaştırabildiğini belirtmiş, böyle bir felsefenin, bir kütüphaneci ya da bir kütüphanede birlikte çalışan bir kütüphaneciler grubu tarafından benimsenip geliştirilebildiğinde ve bu kişilerin mesleki işlem ve etkinliklerini yönlendirebildiğinde, en gerçek anlamını kazanacağını vurgulamıştır. Diğer taraftan Brewerton (2003), Blackburn (1999)'un görüşlerinden yola çıkarak herhangi bir "şey" in niçinine yönelik felsefi yanıtların, üst, orta ve alt düzeylerde verilebileceğini belirtmiş ve bu düzeylerdeki yanıtları kütüphane uygulamalarıyla ilişkilendirerek yorumlamıştır. Brewerton (2003, s.50-51)'e göre, üst düzeyde yaklaşım, eldeki soruyu sorgulayan bir yaklaşımdır; böyle bir felsefi yaklaşım, düşünme sonucunun gerçek anlamda uygulamaya geçirilmesini sağlayamaz. Üst düzeyde yaklaşım, ancak kütüphanecilerin kendilerini daha iyi anlama isteklerine yanıt verebilir. Olasılıkla kütüphanecilerin pek çoğu açısından bu düzeyde bir yaklaşımın sınırlı bir çekiciliği vardır. Buna karşılık, orta

düzeyde yaklaşım, uygulamalarla süreklilik kazandığı için kütüphaneciler açısından önem taşır. Kütüphanecinin yaptığı iş üzerinde düşünmesi, işi nasıl yaptığı ya da işi gerçekten gerektiği gibi yapıp yapmadığı hakkında fikir edinmesinde etkili olur. Alt düzeyde yaklaşım ise, kütüphaneciyi uygulama yolundan bir adım uzaklaştırır ve düşünmeye yer vermesini sağlar. Kütüphaneciler düşünmeye yer vermezlerse, kendi yollarına yapışıp kalırlar ve başkalarının bakış açılarını görmeyi reddederler. Onların felsefi anlamda kendilerini en fazla güçlendirmelerini veya felsefe zırhını kuşanmalarını gerektiren alan, alt düzeyde yanıtı gerektiren yaklaşım alanıdır; çünkü bu alanda varlıklarını en çok tehdit eden saldırılarla yüz yüze geleceklerdir. Brewerton (2003, s.51) ayrıca, düşünmeye dayalı uygulamaların kütüphanecilere tam bir mesleki bakış açısı kazandırabileceği veya günlük işlerinin özgün yönlerini geliştirmelerinde onlara yardımcı olabileceği görüşündedir. Kütüphanecilik mesleği için orta ve alt düzeyde felsefi yaklaşımların ve yanıtların üst düzeydekilerden daha uygun olduğunu düşünen Brewerton (2003, s.51, 53)'a göre, mesleğin kendi felsefi inançları, felsefi soruları ve yanıtları vardır, ki bunlar daha çok uygulamaya yönelik olma eğilimindedirler; o halde kütüphanecilikte uygulamaya yönelik bir felsefe geçerlidir.

Kütüphanecinin uygulamaya yönelik felsefi yaklaşımları benimsemesinin daha uygun olduğu genelde kabul edilse de, ondan üst düzeyde düşünme yaklaşımlarıyla felsefi yanıtları keşfetmesinin beklenmemesi gerektiği gibi bir görüşü büsbütün benimsemek zordur. Düşünme süreci doğrudan doğruya uygulamaya yönelik olmayabilir; kütüphaneciden pekâlâ meslek çerçevesindeki ya da mesleği bir şekilde ilgilendiren herhangi bir “şey” hakkında felsefi düşünmeyi gerçekleştirmesi, felsefi yanıtlar getirmesi de beklenebilir. Nitecki (1993, bölüm 6.2.1.)'nin görüşleri doğrultusunda, kütüphanecinin, bilmek istediği “şeyler”in herhangi bir felsefi boyutuna ilişkin sistemli düşünme girişimlerinde bulunabileceği belirtilebilir; bu boyut metafiziksel, etik, epistemolojik, tarihsel bir boyut olabilir. Kütüphanecinin, kendi uygulamasıyla doğrudan ilgili olsun veya olmasın, ilgilendiği “şey”in özü, doğası, yapısı, anlamı, değeri ya da amacını belirlemeye girişmesi önem kazanır. Ancak kütüphanecinin felsefi düşünme etkinliğinin uygulamaya dönük olmasının daha uygun olduğu yönündeki görüş genel olarak benimsenmektedir. Bu bağlamda, kütüphanecinin “Yaptığım işin anlamı ve değeri ne?”, “Bu işin yapılmasının amacı ne?” veya “Niçin bu işi yapıyorum?” gibi sorularıyla başlayabilen felsefi düşünme, bu sorulara yanıt getirebilmek için, kurama dayandırılması kaçınılmaz olan, onun kendi mesleki bilgi,

beceri, deneyim, birikim, algı ve sezgilerini de işin içine katarak, özellikle amaç-işlev ilişkisini sistemli bir şekilde sorgulayarak keşfetmesini esas alan bir süreçtir. Bu süreçte, yapılan işle ilgili kavramlara açıklık getirmek ve yukarıda değinilen düşünme aşamalarından geçip çıkarımlara ulaşmak yoluyla başlangıçta sorulan sorulara sağlam yanıtlar getirilebilir.

Dünden Bugüne Kütüphanecilerin Felsefi Düşünmeye Gösterdikleri İlgi

Shera (1971, s.153) bir meslek felsefesinin oluşturulmasında önemli bir rol alabileceken, bu rolü alamadıkları için kütüphanecileri eleştirmiş, sonuçta onların böyle bir felsefeden yoksun kaldıklarını vurgulamıştır. Çakın (1982, s.156)'a göre, geçmiş yıllarda kütüphanecilerin felsefi düşünmeye yeterince ağırlık vermemeleri ve mesleğin düşünsel dokusunu oluşturmakta gecikmeleri, bir kütüphanecilik felsefesinin oluşturulmasındaki gecikmenin ana nedenlerinden biri olmuştur. Geçmişten günümüze kütüphanecilerin uygulamalarını kurama dayandırmaya, amaç-işlev bağlantısını kurmaya, “şeyler”in anlam, değer veya amaçlarını ortaya çıkaracak şekilde felsefi düşünme etkinliğinde bulunmaya ve uygulamaya yönelik bir felsefe oluşturmaya ne derecede ilgi gösterdikleri hususuna birkaç görüşten yola çıkarak genel anlamda açıklık getirmekte yarar vardır.

Felsefi düşünmeyi benimseyen kütüphanecilere eskiden beri ihtiyaç duyulduğu, 1930'ların ilk yarısında yayımlanan bazı literatür örneklerinden anlaşılmaktadır. Alkan (2004, s.40)'ın da belirttiği gibi, kütüphanecilerin pragmatikliklerini, günlük kütüphane işleri üzerinde yoğunlaşmalarını ön plânda tutarak kuramla, felsefi düşünmeyle veya mesleğin felsefesiyle ilgilenmedikleri o yıllarda eleştirilerek dile getirilmiştir. Örneğin Danton'un konuyla ilgili olarak Joeckel (1932, s. 103)'den alıntılanmış görüş şudur:

Her zaman bir pragmatik olan kütüphaneci, işleriyle o kadar meşguldür ki, kendisine ve işlerine nesnel bir gözle bakmak üzere zaman ayırma olanağı bulamaz. Onun karşı karşıya geldiği ve yüklendiği büyük sorumluluklar, ne yapmakta olduğunun anlamını bulmak için felsefi yönden düşünmesine pek zaman bırakmaz (Danton, 1934, s.532; aktaran: Alkan, 2004, s.40).

Butler'in konuyla ilgili literatürde sıklıkla alıntılanan ifadesine göre ise:

...kütüphaneci, tuhaf bir biçimde, mesleğinin kuramsal yönlerine karşı ilgisizdir...
[Görünüşte kütüphanecinin, pragmatikliğinin sadeliğini benimseyen bir duruşu vardır]: Her

bir teknik süreci akılcı bir şekilde gerçekleştirerek...entelektüel ilgisini tatmin ettiği hissine kapılır. Gerçekten de kendi akılcı yaklaşımıyla yerine getirdiği süreçleri genelleştirerek meslek felsefesine girmek üzere gösterebileceği herhangi bir çaba, ona yalnızca boş ve değersiz değil, aynı zamanda kesinlikle tehlikeli görünür (Butler, 1933, s.xi-xii; aktaran: Alkan, 2004, s.40).

Danton (1934, s.533), bu görüşten hareketle kütüphanecinin yoğunlaştığı noktanın hemen hemen yalnızca teknik, işlem, işlev ya da süreçler olduğunu, onun, işini yapıp bitirmekle ve o andaki amacına ulaşmakla ilgilendiğini ve işlev üzerinde veya o işlevi haklı çıkaracak bir şey üzerinde hiç düşünmediğini ya da çok az düşündüğünü ifade etmiştir. Bu durum onun pragmatik yaklaşımından, uygulamaya ilişkin sorunlara odaklanmasından veya zamanının olmamasından kaynaklanmaktadır. Foskett (1962, s.3) de benzer şekilde İngiliz kütüphanecilerini, felsefi düşünmeye girişmeyip pragmatik yaklaşımları benimsedikleri için eleştirmiştir. Ona göre kütüphaneciler genelde felsefi yaklaşımın iş verimliliğini düşüreceği kanısındadırlar; işlerini niçin yaptıklarıyla ilgili olarak felsefi tarzda düşünmeye yer vermedikleri gibi, mesleğin kuramı ve felsefesi hakkındaki fikirlerini açıklayanlara da kuşkuyla bakarlar. Foskett'in bu görüşü, 1930'ların başlarından, 1960'ların başlarına kadar kütüphanecilerin felsefi düşünmeden uzak pragmatik yaklaşımlarında bir değişiklik olmadığını gösteren bir örnektir. Yukarıda sunulan görüşler, aralarındaki benzerlikle dikkati çekmektedir.

Geçmişin pragmatik kütüphanecilerinin yerini, bugün aynı şekilde kurama ve felsefi düşünmeye yönelmeksizin, yaptıkları işlerin anlam, değer veya amaçlarını keşfetmeksizin, bilgisayar başındaki işlerini mekanik bir şekilde yürüten kütüphanecilerin alıp almadığı üzerinde düşünülebilir. Bu tip kütüphanecilere bugün hiç rastlanmadığını belirtmek oldukça zordur. Geçmişin söz konusu yazarlarının değindikleri noktalar günümüzde de tartışılmaktadır. Örneğin Budd (2003), Cronin (2004) gibi yazarlar, Butler (1933, s.xi-xii)'in değindiklerini, kütüphanecinin, kütüphanecilik mesleğinin, kütüphane ve enformasyon biliminin bugünkü durumlarıyla ilişkilendirerek tartışmışlardır. Brewerton (2003) ise, Foskett (1962)'in ünlü kitapçığında değindiklerini yeniden değerlendirerek, değinilenlerin bugünün kütüphanecisi ve kütüphaneciliği açısından ne derecede anlamlı olduğunu incelemiştir. Budd (2003, s.20)'a göre, Butler (1933, s.xi)'in eleştirdiği, kütüphanecinin pragmatikliği benimseyen duruşu ve mesleğinin kuramsal yönlerine karşı ilgisizliği

bugün de geçerlidir. Kütüphanecilik uygulamalarının, hepsi değilse de, büyük çoğunluğu günümüzde hâlâ kurama dayandırılmaksızın sürdürülmektedir. Kütüphanecilikte genellikle kurama karşı uzun zamandır süregelen bir antipati vardır. Kuram ile uygulama arasında bir uçurum olduğuna ve bu uçurumun ikisinin birbirlerine karışmalarını zorunlu olarak engellediğine yönelik görüş egemenliğini sürdürdüğü müddetçe, kütüphanecilik uygulamalarının asıl amaçlarının anlaşılmasının önu kesilecektir. Ancak Budd, uygulamanın iki farklı boyutuna dikkat çekmiştir; bir boyutuyla uygulama (praxis) toplumsal ve etik noktaları içermekte, bir disiplinin veya mesleğin eleştirel, akılcı, yorumlayıcı, epistemolojik veya etik yönlerine odaklanmaktadır ve işlerin sadece teknikle ilgili performansına indirgenemez, yani çok daha zengin bir anlamı vardır. Diğer boyutuyla uygulama (practice), yaygın olarak bilindiği üzere, tekniğe ilişkin performansı, eylemleri ve bunların getirdiği daha dar anlamı ifade eder. Bu görüşten hareketle, ilk anlamı ile ele alındığında, uygulamanın kuramla ve felsefi düşünmeyle yakın bir ilişkisi olduğu belirtilebilir. Günümüz kütüphanecilerinin felsefi düşünmesinin, uygulamanın değinilen ilk boyutuna yönelmeleriyle geliştirilebilecek bir süreç olduğu vurgulanabilir. Kütüphaneciler böyle bir uygulama sürecine odaklanabilirlerse, işlerini kurama dayandırmaya, amaç-işlev ilişkisini kurarak bir senteze varmaya ve felsefi yaklaşımlarla düşünmeye açılabilirlerdir. Nitekim, Budd (2003, s.20)'un görüşlerine dayanan Doherty (2005, s.11)'nin değinilen ilk anlamıyla uygulama boyutunun kütüphanecileri düşünmeye yönlendirdiğine ilişkin fikirleri vardır. Diğer taraftan Brewerton (2003, s.47), Foskett (1962)'in tartışmasının hâlâ geçerli olduğunu vurgulayarak, bugünün kütüphanecisinin de felsefi düşünme etkinliğine ihtiyaç duyulduğunu saptamış ve düşünme-uygulama ilişkisinin olumlu etkileri üzerinde durup kütüphanecilerin ilgisini felsefi düşünmenin önemi üzerine çekmiştir.

Yukarıda verilen literatür örnekleri, Butler (1933) ve Foskett (1962)'in görüşlerinin hâlâ tartışıldığını ve çağdaş kütüphanecilik koşulları çerçevesinde yorumlandıklarında genelde hâlâ geçerli olduklarını göstermekte, günümüz kütüphanecilerine felsefi düşünmeye yönelmeleriyle ilgili bazı iletilerin aktarılmasına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır. 1930'lardan 2000'lere uzanan uzun zaman diliminde, genel olarak, kütüphanecilerin felsefi düşünmeyi, özellikle uygulamaya yönelik bir felsefenin gerektirdiği yaklaşımları tam anlamıyla benimseyemedikleri, en

azından böyle felsefi yaklaşımların kütüphaneciler arasında yaygınlaşmadığı görülmektedir. Genel olarak günümüz kütüphanecilerinin dikkatini felsefi düşünmenin önemi üzerine çekmek gerekmektedir.

Ancak, bir bakıma, bugün kütüphanecilerin felsefi yaklaşımlara geçmişe oranla biraz daha yakınlaştıklarının pırıltıları görülmeye başlanmıştır. Foskett (1962, s.4)'e göre, uğrunda çaba harcamaya değer zihinsel bir etkinliğin benimsenmiş olması, felsefi yaklaşım açısından değer taşır. Günümüzde bazı kütüphaneciler, felsefi yaklaşımlara yöneldiklerinin bilincine vararak veya varmayarak, çeşitli mesleki konular üzerinde düşünme etkinliğinde bulunmakta, sorulara yanıt, sorunlara çözüm aramakta ve “niçinler”e eğilme çabası göstermektedirler. Çeşitli incelemeler ve araştırmalar yaparak ulaştıkları bulguları veya düşünce ürünlerini mesleki dergilerde yayımlamakta ya da mesleki toplantılarda sundukları bildirilerde duyurmaktadırlar. Tamamen felsefi içerikteki incelemeler kıt olmakla birlikte, mesleğin felsefi nitelikteki sorularına verilen, daha çok uygulamaya yönelik felsefi yanıtların bazı literatür örneklerine yansıdığı görülmektedir. Bilimsel bir etkinlik içine girerek yalnızca pragmatik olmadıklarını gösteren, kendilerine ve mesleklerine değer katma yolunda ilerleyen “düşünen kütüphaneciler”in sayısı dünyada ve ülkemizde gittikçe artmaktadır. Kütüphanecilerin bugün sürekli mesleki eğitim etkinliklerine katılmaları; kütüphane içinde araştırmalar ve değerlendirme çalışmaları yapmaları; meslek literatürünü okumaları; mesleki toplantılara katılmaları; uluslararası ve ulusal meslek derneklerinin veya bunların çeşitli alt bölümlerinin etkinlikleriyle ilgilenmeleri; mesleki web sitelerinden yararlanmaları; tartışma listeleri vb. kanalıyla meslektaşlarıyla fikir alışverişinde bulunmaları ve kendi düşüncelerini onlarla paylaşmayı benimsemeleri ya da en azından mesleklerine ilişkin herhangi bir düşünsel eylemde bulunmaları, pragmatik olmaktan uzaklaşma ve uygulamaya dönük felsefi düşünmenin yollarını açma potansiyelini taşıyan etkinliklerin örnekleri arasında yer alır. Böyle etkinlikler sonucunda elde edilen yarar ve değerler, felsefe yapmaya yeni açılımlar getirebilir. Kütüphanecilik mesleğinin halen uygulamaya yönelik bir felsefesi olduğuna inanan Brewerton (2003, s.51)'a göre, bugün kütüphanecilere yönelik destekleyici seçenekler vardır ve bu seçenekler onların düşüncelerine ve uygulamalarını geliştirmelerine yardımcı olmaktadır; çeşitli kanallarla paylaşılan düşünmeye yönelik uygulamalar, mesleği ve uygulamaya dönük felsefeyi geliştirmektedir. Diğer taraftan, birçok mesleki dergi, kütüphanecileri düşünmeye veya uygulamalarıyla bağlantılı felsefi düşünmeye özendiren, onların felsefe yapmaya karşı

ilgisini kamçılayan bir tutumu benimsemektedir. Örneğin “Library Philosophy and Practice” başlıklı dergi, konuyla doğrudan ilgilidir ve kütüphane uygulamaları-kuram-felsefe arasındaki bağlantıları keşfetmeyi hedefleyen makaleleri yayımladığı iddiasındadır.

Danton (1934, s.544)’un 77 yıl önce hayal ettiği, bir kütüphane çalışmasına geçerlilik kazandırabilen, değer katabilen, onun göreceli değerine saygınlık getirebilen kütüphaneci tipine bugün ülkemiz dahil birçok ülkede rastlanmaktadır. Düşünmeye dayalı uygulamaların çeşitli sonuçlarının kütüphaneciler arasında paylaşıldığı görülmektedir. Günümüzde kütüphanecinin düşünmeye karşı duyduğu ilginin eskiye oranla çoğaldığının bazı pırıltıları görülmekteyse de, bu ilginin düzeyi gerçek, tam ve yaygın bir felsefi düşünme eylemini yansıtmı bakımından henüz yeterli değildir; kütüphanecinin önünde, yürünecek uzun bir felsefe yolu uzanmaktadır. Zaten felsefe, bir anlamıyla, hep yol üzerinde ilerlemek demektir. Kütüphanecinin ilgisini felsefi düşünmenin üzerine daha çok çekebilmek, felsefi düşünme etkinliğini güçlendirebilmek ve yaygınlaştırabilmek için bazı önlemler almak gerekmektedir. Bu önlemlerin ilk akla gelenleri arasında, üniversitelerdeki Kütüphane ve Enformasyon Bilimi (Bilgi ve Belge Yönetimi) Bölümlerinin ders programlarında, örneğin kütüphanecilik felsefesi, felsefi düşünme süreci, felsefi düşünce üretimi, kütüphane ve kütüphanecilik tarihi, öğrenmeyi öğrenme, düşünerek öğrenme, eleştirel düşünme, uygulamalı araştırma, kuram-uygulama ve amaç- işlev ilişkileri vb. ile ilgili derslere veya ders konularına yer verilmesi, çeşitli derslerde özellikle “niçinler”e odaklanması ve her düzeydeki öğrencilerin felsefi düşünmeye özendirilmesi; meslek derneklerinde kütüphanecilik felsefesiyle ilgili alt bölümlerin oluşturulması ve bu alt bölümlerce kütüphanecilerin felsefi düşünmesine yönelik ilginç etkinlikler düzenlenmesi; kütüphane yöneticilerinin, çalışmakta olan kütüphanecileri felsefi yaklaşımlara özendirmesi; daha çok sayıda mesleki derginin kütüphanecileri düşünme veya felsefi düşünme ürünü makaleler yazmaya teşvik etmesi ve bunları yayımlaması; kütüphanecilerin inceleme ve araştırma bulgularını veren makaleleri de dahil olmak üzere, yayımlayacakları bütün makalelere, değerlerini artıracak felsefi yorumlar eklemelerinin teşvik edilmesi vb. gibileri sayılabilir. Kütüphanecilerin eğitim yıllarından itibaren felsefi tarzda düşünmeye alıştırmaları, düşünmeye dayalı uygulamaların artması, düşünme ürünlerinin belgelendirilmesi ve giderek artan oranda paylaşılması sayesinde, felsefi düşünme

etkinliğine karşı ilginin uyandırılabilmesi/artırılabilmesi, ülke ve dünya çapında yaygınlaştırılabilmesi düşünülebilir.

Günümüzde Kütüphanecinin Felsefi Düşünmesi Niçin Önemlidir?

Bugün kütüphanecinin felsefi tarzda düşünme etkinliğini benimsemesinin niçin önemli olduğu ve bu tarzda düşünen kütüphanecilere niçin tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar çok ihtiyaç duyulduğunun çeşitli yanıtları vardır. Bu yanıtların bir kısmına yukarıda değinilmişse de, daha geniş bir perspektiften bakarak yanıtları ele alıp değerlendirmek yerinde olacaktır.

1930'ların başlarından beri benimsenen, kütüphaneyi, kütüphaneciyi ve kütüphanecilik mesleğini güçlü kılmanın yolunun kütüphanecinin felsefi düşünme etkinliğinden geçtiği görüşü, günümüzde de son derecede önem taşımaktadır. Eğer kütüphaneciler bilgisayar başındaki işlerini niçin yaptıklarına dair bir felsefi düşünme etkinliğine ilgi göstermeksizin yapıyorlarsa, onların kendilerine ve mesleklerine anlam ve değer kazandırabilecek, mesleklerinin doğru yönde gelişimine katkıda bulunabilecek bir yaklaşım içinde oldukları söylenemez. Bu durum, bilgisayara dayalı işlerini kusursuz yürüten kütüphaneciler için de geçerlidir. Uygulamaların mükemmel olması meslek açısından kuşkusuz önemlidir. Bu uygulamalar eksiksiz yürütüldükleri -veya öyle kabul edildikleri- için, özellikle mesleğimiz mensuplarınca doyurucu bulunabilmekte, meslek dışı bazı çevrelerce de takdir edilebilmektedir. Ancak, uygulamalar kuramla ve felsefi düşünmeyle desteklenmediği için, bugün kütüphanecinin yaptığı işlere ve sunduğu hizmetlere kuşkuyla bakan, İnternetin getirdiği devrim niteliğindeki değişikliklerin etkisiyle, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin artık devrinin geçtiği iddiasında bulunan ve giderek çoğalan aleyhtar çevreleri, bu görüşlerinin doğru olmadığı yönünde ikna etmek zorlaşmaktadır. Kütüphanenin toplumun bireylerine ve çeşitli kesimlerine sunduğu hizmetleri, hatta amaçlarını, kütüphaneci uygulama, yöntem ve araçlarını hiçe sayabilen, eleştirebilen, mesleği tehdit edebilen, mesleğe saldırılarda bulunabilen bu aleyhtar çevreler, İnternetin sıkı savunucuları olarak, çağımızda kütüphanelere, kütüphanecilere ihtiyaç olmadığı yönünde ileri sürdükleri iddialarını ve karşıt görüşlerini birey ve toplumlara benimsetmek ve yaygınlaştırmak istemektedirler. Aleyhtar çevrelerin tezlerini çürütmek, kütüphanecinin kuram ve felsefi düşünmeye önem vererek uygulamalarını güçlü temellere ve kanıtlara dayandırmasına bağlıdır. Günümüzde kütüphanecinin

felsefi düşünmesi ve böyle bir süreç sonunda kanıt içeren felsefi düşünceler üretmesi, aleyhtarların olumsuz görüşlerine güçlü bir şekilde meydan okuyabilmesi açısından gerekli ve önemlidir.

Bu noktada, konuyu derinleştirerek tartışmakta yarar vardır. Teknolojinin değiştirdiği günümüz toplumunda, geleneksel kütüphane hizmetlerinin alışlageldiği şekliyle verilemeyeceğinin bilincine varan kütüphaneler, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yol açtığı devrimin getirdiği köklü değişikliklere uyum sağlamak üzere bir yeniden yapılanma sürecine girmişlerdir. Yurdadoğ (1997, s.73)'un ifadesiyle "Yapılan iş bir 'yeniden örgütlenme'...değil, bir 'yeniden yapılanma'...; bir 'yenileşme'...değil, bir 'başkalaşım', bir 'dönüşüm'dür...". 2000'lerde kütüphanenin genel olarak neyi gerçekleştirdiğini ve neyi gerçekleştirmeyi hedeflediğini bilmekteyiz. Günümüzde kütüphane, Subaşıoğlu (2004, s.113-116, 118)'nun belirttiği gibi, genelde, teknolojiyi yoğun biçimde kullanarak insanlığa bilgi hizmetleri sunmayı, bilgiye erişimde bir geçit kapısı olmayı, iletilen her formattaki bilgiye etkin şekilde ücretsiz erişim olanakları yaratmayı misyon edinmiş sosyal bir merkezdir. Kütüphanenin fiziksel varlığına hâlâ ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyaç, kütüphanenin yalnızca insanlık belleğinin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlaması bakımından değil, aynı zamanda sosyal bir toplanma mekânı olması, bireylerarası etkileşimin gerçekleştirildiği bir ortam yaratması ve tüm bireylere çağdaş teknolojinin kullanılabilmesi için çalışma yerleri sağlaması bakımından hissedilmektedir. Günümüzde kütüphaneci, toplum içindeki rolünü yeniden değerlendirerek rekabet koşullarına uymak ve pazarda bir yer edinmek zorunluluğunu duymuş, rakipleri karşısında silinip gitmemek için yeni roller ve unvanlar almış, bilgi aracısı rolünü korumuş, ancak değişikliğe uğratmıştır. Yeni tip bir bilgi aracısı ve bilgi yöneticisi olarak kütüphaneci, bugün bilgi ağlarının karmaşık yapısından dolayı, kullanıcının rahatlıkla sağlayamadığı bilgiye erişmesinde ona en güçlü desteği ve yardımı sunmakta, kullanıcıya bilgi denizinde yolunu kaybetmeden gezinmesinin yöntemlerini öğretmektedir. Özellikle İnternetteki bilginin sadece bulunması değil, bulunan bilginin analiz edilmesi, değerlendirilmesi, düzenlenmesi ve yararlılığının en üst düzeye çıkartılarak paketlenip sunulması da kütüphanecinin mesleki sorumluluk alanına girmiştir. Kütüphaneci elektronik ortamda kullanıcıya, ihtiyaç duyduğu anlamlı bilgiye hızlı, ekonomik ve bilinçli bir şekilde erişim olanakları yaratırken, basılı kaynakları yok saymadan geleneksel görevlerini de yerine getirmeyi

sürdürmektedir. Geçmişe saygı duyarak, onu koruyarak geleceği yaratmak istemektedir. Gelecekte de kütüphanecilerin, bireylerin bilgiye erişmesini kolaylaştıran meslekten kişiler olarak varoluşlarını sürdürmeleri hedeflenmelidir.

Aslında bugün kütüphanecilerin de İnternetin sıkı savunucuları olmamaları söz konusu değildir; çünkü İnternet sayesinde hizmetlerini çok yönlü platformlara taşımışlardır. Amaçları, potansiyel kullanıcıların olduğu her yerde varolmaktır. Son yıllarda özellikle bloglar, Wikipedia, Facebook, Twitter, Second Life vb. gibi etkileşimli siteler ve sosyal ağ uygulamalarından (etiket bulutları oluşturma, görüş belirtme/okuma, ilgililik sıralamaları vb. gibi olanakları sunabilme) yararlanarak, Web 2.0'ın gelişmesiyle kütüphaneciler bilgi hizmetlerini zenginleştirmekte ve yaygınlaştırmaktadırlar. Yeni teknolojik olanaklar bugün kuşkusuz kütüphanelerin ve kütüphanecilerin kullanıcılarla bütünleşmesi için uygun ortamlar yaratmaktadır. Kütüphaneciler, teknolojinin gelecekte getireceği olanaklardan kullanıcılarını yararlandırmayı sürdüreceklidir.

Günümüzde kütüphanelerin bir dönüşüm sürecine girerek kendilerini âdeta yeniden yaratma ve kütüphanecilerin yenilikler doğrultusunda başarılı işler yaparak mesleklerini güçlendirme çabalarına rağmen, aleyhtar kesimlerin olumsuz iddiaları hâlâ sürdüğüne göre, akla iki şık gelmektedir; ilki, aleyhtarların gerçeklerden ve gerektiği gibi yürütülen teknolojiye dayalı başarılı kütüphane uygulamalarından haberdar olmamaları veya bunları hiç dikkate almamaları; ikincisi ise, kütüphanecilerin, başarılı işlerinin zaten bilindiğini varsaymaları, bunları kanıtama gereği duymamaları ya da, asıl önemlisi, uygulamalarını kanıtama çabalarında bir eksikliklerinin olmasıdır. Bu durum, yapılan başarılı işlerin hâlâ kusursuz şekilde kanıtlanması gerektiği anlamına gelebilir. İkinci şıkkın geçerlilik olasılığının daha güçlü olduğunu düşünürsek, eksikliğin, genel olarak kütüphanecilerin felsefi düşünme işine önem vermemelerinden veya getirdikleri kanıtları felsefi temellere dayandıramamalarından ileri geldiğini belirtmek yanlış olmayacaktır. Felsefi düşünme etkinliğine girişmedikçe, bu yolla kanıt içeren felsefi düşünceler üretmedikçe, kütüphanecilerin güçlü aleyhtarlarla etkin bir şekilde tartışmalara girmeleri ve onları düşündüklerinin aksi yönünde ikna etmeleri zordur. Diğer taraftan, aleyhtar görüşlerinden etkilenerik veya bizzat deneyerek, veri tabanlarından ya da İnternette zaten istedikleri bilgiye erişebildiklerini, dolayısıyla kütüphanecilerin varlığının artık gerekli olmadığını iddia eden bireyleri de ikna etmek güçleşebilir. Aynı doğrultuda düşünen Brewerton (2003, s.52), aleyhtar görüşlerinin

tehlikeli ve inandırıcı olduğunu, kütüphanecilerin bu görüşlere karşı çıkararak kütüphanelerin niçin önemli olduğunu yüksek sesle söylemelerinin esas olduğunu belirterek, bunun felsefi düşünmeye dayanmaksızın mümkün olamayacağını vurgulamıştır. Kütüphaneciler felsefi düşünme eylemi içine girmedikçe kendi yollarına takılıp kalacaklar, böylece kendilerini değerden düşüren aleyhtarları etkin bir şekilde yargılayamayacaklardır. Brewerton (2003, ss.47-48)'a göre, kütüphaneciler varoluşlarını 21. yüzyılda sürdürmek istiyorlarsa, kütüphane ve kütüphanecilerin varoluş nedenlerini anlamak üzere mesleklerinin temel nosyonlarına inmeyi benimsemek zorundadırlar. Bu görüşten çıkan anlam, günümüz kütüphanecilerinin tam olarak aleyhteki görüşlere karşı çıkabilmeleri için, felsefi düşünme süreçlerinde, özellikle kitap, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin varoluş nedenlerini anlamak üzere, tarihsel temellere de yönelmeleri, bunların tarih boyunca taşıdıkları anlamlara, değerlere ve erişmek istedikleri amaçlara odaklanmaları; felsefi yaklaşımlarında, kütüphanenin ilk varoluşundan beri değişmeyen temel misyonu, yani bilgiye ihtiyaç duyanlar ile bilgi kaynakları arasında bağ kurup bilgi aracısı olarak hizmet verme misyonu üzerinde dikkatlerini yoğunlaştırmaları gerektiğidir. Bunun için, kütüphaneciden beklenen, tarihsel gelişimlerle ilgili olarak mesleki eğitimi sırasında edindiği varsayılan bilgiyi tekrar değerlendirmesi, bilmiyorsa öğrenerek edinmesi, bu bilgiyi günün teknoloji ağırlıklı koşulları ve uygulamaları açısından yorumlaması ve bağlantıları kurarak felsefi düşünme etkinliğini gerçekleştirmesidir. Çağdaş koşullarda, değinilen bu kavramların anlam, değer veya amaçlarına yanıt arama yaklaşımları, tarihsel bağlantılar çerçevesinde ele alındıklarında anlamlı olacaklardır. Wiegand (1999, s.26)'ın belirttiği gibi, her kütüphaneci kuşağı, yaşadığı dönemin koşullarını daha iyi anlayabilmek için, önceki kütüphaneci kuşaklarından miras olarak aldıklarını, geçmiş kuşakların kendine özgü sorularını ve koşullarını değerlendirmeli; geleceğin kütüphaneci kuşaklarının uygulamalarını tedbirli bir şekilde plânlayabilmek için yine geçmişteki uygulamalara yönelmelidir. Böyle bir yaklaşım kendi kuşağımız açısından da farklı olmamalıdır. O halde, bugünün kütüphanecisinin, kütüphanenin ve mesleğin günümüzdeki durumunu lâıykıyla değerlendirebilmesi ve geleceklerine yön verebilmesi, bunların geçmişleri hakkında derin bir anlayış ile felsefi düşünme etkinliği içine girmesine bağlıdır. Günümüz kütüphanecisinin böyle bir etkinlik içine girmesi, onun

kütüphaneyi, kendi varoluşunu ve mesleğini geleceğe aktarma süreci içinde rol alarak bu sürece katkıda bulunabilmesi bakımından önemlidir.

Getirilen eleştirilere karşı direnmenin, kitabı ve kütüphaneyi yaşatmanın, kütüphanecinin varoluşunu korumanın, mesleğe yön vermenin yollarını açabilecek olan felsefi düşünme etkinliğine kaynaklık edebilecek çeşitli görüşlerin literatürde yer aldığı görülmektedir. Bugünün kütüphanecisinin felsefi yaklaşımlarını, örneğin Jochum (2004)'ün İnternet savunucularına karşı kitabın ve kütüphanenin yıkılmaz gücünü ortaya koyan makalesi gibi literatüre dayandırarak yapılandırması, ona kendine güven duygusu, güç ve saygınlık kazandırabileceği gibi, aleyhtar çevrelere karşı yapacağı savunma için de sağlam bir altyapı sunabilecektir. Bir kütüphaneci olan Jochum (2004, ss.21-22), İnternetin kütüphanelerin yerine geçen ve kütüphaneleri içine alan bir bilgi cenneti olduğunu düşünenlerin ve onun propagandasını yapanların yanlış yolda olduklarını, ileri sürdükleri iddiaların esastan hatalı olduğunu belirtmiştir. Ona göre, söz konusu değişimin daha öncekilerden çok farklı olduğu ve bir devrim niteliği taşıdığı gerçeği, bu değişim üzerinde dikkatli analizlerin yapılmasını gerekli kılmaktadır; çünkü, birincisi medya tarihinde ilk kez yeni bir ortamın hemen hemen bütün eski ortamları/araçları içine aldığı iddia edilmektedir; ikincisi, bir adım daha ileri gidilerek, büyük bir bütünlleştirici olan İnternetin eski ortamların/araçların fiziksel varlıklarını bir yana bıraktığı öne sürülmektedir. Nihayet, bu güncel ortam değişimi bireyi yok saymaktadır; bireyin bedensel varlığını reddederek onu âdeta bedeni olmayan bir varlığa dönüştürmektedir. İnternet savunucularına göre, yeni ortam çoktan “kitabın ötesi”ne geçmiştir. Jochum “kitabın ötesi” ile ilgili bu iddiaları karşıt görüşleriyle çürütmüştür. Makalesinin insanlık belleği bütünü ile ilgili son bölümünde Jochum (2004, s.39), kitabın ve kütüphanenin tarihten gelen önemine, fiziksel olarak var olan kütüphanelerin fiziksel varlıkları olmayan veri tabanlarına göre üstünlüklerine değinerek, bellek araçları olan gerçek kitapların ve kütüphanelerin insanlar için vazgeçilmez gerekliliklerini dile getirmiştir. Ona göre, kitap ve kütüphanelerin fiziksel varoluşları, bizim bedenli insan varoluşumuzla o kadar derin bir şekilde iç içe geçmiştir ki, bu iki bölümlü fiziksel oluşumun bir bölümünü yadsımak mümkün değildir.

Çağımızın kütüphanecisi teknolojinin değiştirdiği koşullarda, yalnızca pragmatik olmaktan uzaklaşan ve kurama yönelen bir yaklaşımla, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleği çerçevesindeki “şeyler”in, anlam, değer veya amaçlarına ya da “niçinler”ine odaklanabilirse; kütüphanenin amaçlarını işlev ve hizmetleriyle

ilişkilendirerek tekrar sorgulayabilirse, özellikle kendi yaptığı işin amaçlarına açıklık getirerek amaç-işlev sentezini oluşturabilirse; tarihten gelen kavramların da izini sürerek gerçekleştirdiği felsefi sorgulamalardan anlam ve sonuç çıkartıp yeniliklere uyumlu, özgün felsefi yanıtlar ve düşünceler üretebilirse, kanıt içeren bu tip felsefi ürünlerle aleyhtar çevrelerin görüşlerine etkin bir şekilde meydan okuyabilecektir. Böylece o, kütüphanenin, kendi varoluşunun ve mesleğinin geleceğe aktarılmasında rol alabilecektir. Kütüphanecinin felsefi düşünmesi, ilk başta bunun için önemli ve gereklidir.

Günümüzde kütüphanecinin felsefi düşünmesinin niçin önemli olduğu sorusuna, bu yanıtla ilişkilendirilebilen -kimi zaman birbirlerinden kesin çizgilerle ayıramayan-başka bazı yanıtlar da getirilebilir. Bu soruya, özellikle Butler (1933), Danton (1934), Foskett (1962), Shera (1962, 1969, 1971), Nitecki (1964, 1993), Mukherjee (1966) gibi kütüphaneciler ve/veya kuramcılar çeşitli yanıtlar getirmişlerdir; bunlardan bazıları Alkan (2004) tarafından genel hatlarıyla tartışılmıştır. Bugünün teknolojik yeniliklerinin yarattığı kütüphanecilik koşullarına uyarlandıklarında, bu yanıtların “zamansız” oldukları, değerlerini ve geçerliliklerini hâlâ koruyabildikleri ve kütüphanecilere hâlâ etkili iletiler verebildikleri anlaşılmıştır.

Söz konusu sorunun önemli sayılabilecek bazı yanıtlarını ortaya koyma girişimimizde, yeri geldiğinde, yukarıda adı geçenlerin görüşleri de günümüze özgü koşullar açısından yorumlanarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede, kütüphanecinin felsefi düşünme sürecinin, kendisine, kütüphaneye, kütüphanecilik mesleğine, topluma ve kütüphane kullanıcılarına getirebileceği yararları içeren yanıtlar arasında aşağıdakiler yer alabilir:

- ***Kütüphanecinin felsefi yaklaşımlarla düşünmesi, kütüphanenin insanlığın belleği ve toplumsal bir güç olarak varlığını sürdürmesinde ve kütüphanecilik mesleğinin saygın bir meslek olarak yaşatılmasında etkili olabilir.***

Kütüphanecinin öncelikle bilmesi gereken şey, pragmatik veya uygulamayı benimseyen yönünü fazlasıyla ön plâna çıkarttıkça, kütüphanenin de toplum tarafından olumsuz bir bakışla değerlendirilebileceğidir. Bugün bu olumsuz durumla karşılaşılması, Mukherjee (1966, s.27)'nin ifadesiyle, kütüphanenin “sosyal tablo”nun dışında bırakılmaması, kütüphanecinin işini felsefi düşünmeyle desteklemesine bağlıdır. Danton

(1934, s.539)'a göre, kütüphanecilik felsefesi kütüphanenin toplum içinde saygın ve sağlam bir kurum olarak onaylanmasını, yeni toplumsal düzende, uygarlığın gelişimine katkıda bulunan canlı, yaratıcı, eğitici bir güç olarak yerini bulmasını sağlar. Böyle bir yararın, kütüphanecilerin felsefi yaklaşımlarına dayandıracakları çaba ve girişimlerinin katkısı olmaksızın sağlanabileceği düşünülemez. Şu günlerde can çekişmeye başladığı iddia edilen kütüphane, hâlâ insanlık belleği bütünü temsil etmekte ve uygarlığın gelişimine katkıda bulunan sosyal, canlı, yaratıcı ve eğitici bir güç olarak varlığını korumaktadır. Ancak bunun kütüphaneciler tarafından felsefi düşünme yoluyla kanıtlanmasına ihtiyaç vardır. Kütüphanenin bir toplum kurumu olarak niçin varoluşunu sürdürmesi gerektiğinin kanıt içeren yanıtlarını ortaya koyabilmek için kütüphaneci, felsefi düşünme etkinliğini örneğin kütüphanenin topluma yönelik amaçları, bu amaçların kütüphanenin işlevleriyle ilişkisi veya toplum-bilgi-kütüphane arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaştırabilir. İlgili kuramlara ve tarihsel temellere dayanarak söz konusu ilişkilerin çağdaş yüzlerini sorgulayan kütüphanecilerin üretebilecekleri felsefi düşünceler, kütüphanenin bugün insanlık belleği ve toplumsal bir güç olarak niçin önemli olduğunu ve yaşatılması gerektiğini, ayrıca temel misyonunun niçin sürdürülerek geleceğe aktarılması gerektiğini kanıtlayabileceklerdir. Aynı şekilde, kütüphanecilik mesleğinin önem ve saygınlığından kuşku duyulmamasını sağlamak da, büyük ölçüde, tarihsel bağlantılar çerçevesinde mesleğin varoluş nedenine yönelmeye bağlıdır. Kütüphaneciler, kütüphane ve mesleğe yönelik tarihten gelen kanıtları bugünün teknolojik koşulları açısından yeniden yorumlayarak ürettikleri yeni felsefi kanıtları güçlendirebileceklerdir.

Kütüphanenin ve kütüphanecilik mesleğinin günümüz koşullarındaki anlam, değer veya amaçlarına açıklık getirebilen ve bunların toplum için hâlâ gerekli olduklarına dair sağlam kanıtlar sunabilen kütüphaneciler, bu kanıtlarını kuşkusuz yalnızca meslektaşlarına ve üniversitelerin Kütüphane ve Enformasyon Bilimi Bölümleri mensuplarına değil, aynı zamanda toplumun çeşitli kesimlerine, özellikle aleyhtar çevrelere yaymak ve bu kesimlerle tartışmak zorunluluğunu hissetmelidirler. Üretilen felsefi düşüncelerin mesleki plâformlarda paylaşılıp tartışılması, bunların meslektaşlar ve kuramcılar tarafından benimsenmesinde etkili olabilecek, mesleğin doğru yönde gelişimi hususunda fikir birliğine varılmasına yol açabilecek veya bir meslek felsefesinin oluşumuna katkılar getirebilecektir. Üretilen felsefi düşüncelerin açıkça anlaşılabilir sözlü ve/veya yazılı ifadelerinin meslek dışı çevrelere ve toplumun

çeşitli kesimlerine -örneğin bilim, ticaret ve iş çevrelerine, özellik gösteren farklı insan gruplarına- uygun kanallar yoluyla yayılması, paylaşılıp tartışılması ise, kütüphanenin ve kütüphanecilik mesleğinin bugün düşünüldüğünden çok daha vazgeçilmez olduklarının, toplum nezdinde saygınlık kazanmayı ve geleceğe aktarılmayı hak ettiklerinin kanıtlanmasının yollarını açabilecektir. Özellikle aleyhtarların veya İnternetin sıkı savunucularının benimsedikleri olumsuz görüşlerin anlamsızlığını kanıtlarla ortaya koyma olanağı bu suretle yaratılabilecek, hatta onları kanıtlarla ikna etme fırsatı yakalanabilecektir.

Kütüphanenin insanlık belleği bütünü ve toplumsal bir güç olarak öneminin, kütüphanecilik mesleğinin gerekliliğinin, kütüphanecinin toplum içindeki ciddi rolünün çeşitli toplum kesimlerince tam anlamıyla onaylanabilmesi için, kütüphanecinin topluma yaydığı felsefi düşüncelerin, o toplumun genelde kabul gören kendine özgü felsefesinden kopuk olmaması, onun bir uzantısı olması gerektiği gibi bir görüş vardır. Kütüphanecilik felsefesine ilişkin bazı düşünceler bu görüşe dayanak oluşturmaktadır. Örneğin Danton (1934, s.547)'a göre, kütüphanecilik felsefesi oluşturulmadan önce, kütüphanenin ait olduğu toplumun ülkü ve amaçlarının iyi anlaşılması gerekir; aksi halde bu ülkü ve amaçlarla bütünleşemeyen, bunlardan kopuk, toplumun özgün felsefesine uygun olmayan bir felsefe ortaya çıkabilecek, böyle bir felsefe de yarar sağlayamayacaktır. Nitecki (1993, bölüm 6.2.1.) ise, Rogers (1984)'ın görüşlerini paylaşarak, Danton'un düşüncelerine uzak olmayan bir görüş ileri sürmüştür; bu görüşe göre, felsefe toplum tarafından şekillendirilir. Toplum kesimlerinin ilgileri ve aralarındaki çatışmaların etkisiyle şekillenen kütüphanecilik felsefesi, farklı kültürlerle yanıtı açısından görecelidir. Her bir kültür kendine özgü kütüphanecilik felsefesiyle, kendi kütüphanecilik kuramlarını geliştirebilir. Diğer taraftan, kütüphaneciliğe yönelik felsefi yaklaşım ve ürünler, değişen toplumun değişen koşullarına göre değiştirilebilirliğe ve geliştirilebilirliğe açık olmalı, yani statik bir yönelişi sergilememelidir. Bugünün kütüphanecilik felsefesi, toplumun bilgi ve iletişim teknolojileri veya İnterneti kullanarak edindiği yeni değerlere uyumlu olmalıdır. Bu felsefe ayrıca toplumun sorunlarına karşı duyarsızlığı gidermeye de yarayacaktır. Danton (1934, s.547) ve Nitecki (1993, bölüm 6.2.1.)'nin kütüphanecilik felsefesinin nasıl olması gerektiği yönündeki görüşleri, günümüz kütüphanecisinin felsefi düşünme sürecinin bazı temel niteliklerine işaret etmektedir; bu görüşlerden hareketle,

kütüphanecinin felsefi düşünme sürecini, felsefenin göreceli yapısını unutmadan, toplumun genelde kabul gören özgün felsefesine koşut bir yaklaşımla gerçekleştirmesi gerektiği, onun felsefi düşünme ürünleri olan felsefi düşüncelerini, ait olduğu toplumda görülen yeniliklere uyumlu bir şekilde, toplumun özgün sorunlarına karşı duyarlı bir yaklaşım ve dinamik bir anlayışla yapılandırması gerektiği vurgulanabilir.

Sonuç olarak, bugünün kütüphanecisinin kütüphaneye ve mesleğe yönelik felsefi düşünme ürünleriyle toplum kesimlerini etkileyebilmesi, yukarıda değinilen hususları özenle dikkate almasına bağlıdır. Eğer o, kütüphane ve kütüphanecilik mesleğinin vazgeçilmez önemini felsefi düşünme yoluyla kanıtlayabilirse, bunların geleceğe aktarılması yolunda etkili adımlar atmış olacaktır.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecinin olumlu bir bakış açısı kazanmasını, kendisine güvenmesini ve toplum üzerinde saygın bir izlenim bırakmasını sağlar.***

Çeşitli bilgi hizmetleri sunan kütüphane dışı kuruluşların veya rakiplerin, kendi başlarına zaten bilgiye erişebildiklerini belirten bireylerin vb., kütüphaneler, kütüphaneciler ve kütüphanecilik mesleği aleyhindeki görüşleri, bazı kütüphanecileri etkileyebilmekte, kendi mesleki varoluşlarının öneminden kuşkulanmalarına, morallerinin bozulmasına, mesleki etkinliklere karşı isteksiz olmalarına ve ciddi bir mesleki değer kaybına uğramalarına neden olabilmektedir. Şu günlerde, genellikle, kendilerine güvenmeye, mesleki bir değer edinmeye ve toplum içinde saygınlık kazanmaya ihtiyaç duyan kütüphaneciler, felsefi düşünmeye odaklanma yoluyla bu olumsuzlukları yok edebileceklerdir. Felsefi düşünmenin kütüphaneciye olumlu bir bakış açısı kazandırdığını, biraz abartılı, fakat etkileyici bir biçimde ifade eden Foskett (1962, s.3), günümüz kütüphanecisinin tam da ihtiyaç duyabileceği anlamlı iletiyi vermektedir; ona göre, kütüphaneciler felsefi yaklaşımı benimsemezlerse, yönlendirici bir ışıktan yoksun kalacaklar, yalnızca günden güne kısır bir döngü içinde sürüklenip giden varoluşlarını yaşayacaklar, bir krizden diğerine yalpalayarak meslek yaşamlarını sona erdireceklerdir. Oysa felsefi yaklaşımla düşünce üretmek bir kütüphaneci için büyük bir değer taşır. Kütüphanecinin, yaptığı işin önemine içten inanmanın itici gücünden yoksun yaşaması, ciddi bir mesleki değer kaybıdır. Brewerton (2003, s.50) Foskett (1962, s.3)'in bu iletisinin hâlâ geçerli olduğunu, felsefi düşünmenin, kütüphanecilerin günlük işlerini yaparken nasıl çalıştıkları üzerinde olumlu bir etkisi

olduğunu ve bu tarzda düşünmeksizin tutumlarının olumsuzluğa yönelebileceğini vurgulamıştır. Kütüphanecinin, yaptığı işin değerine içten inanmanın yönlendirici gücüne bugün özellikle ihtiyacı vardır. Onun böyle bir gücü kazanmasının, mesleki varoluşunu topluma onaylatmasının ve aleyhtarlara dirençle karşı çıkabilmesinin ilk koşulu, felsefi düşünme yoluyla edinebileceği olumlu bir bakış açısıdır. Böyle bir bakış açısı ona mesleki bir değer kazandırırken, hiçbir etki altında kalmadan mesleğine içten bağlanmasını sağlar ve onu mesleki varoluşunu reddetme noktasına gelmekten kurtarır.

Danton (1934, s.539)'un kütüphanecilik felsefesinin yararları hakkındaki listesinin dördüncü maddesi hâlâ önemini korumaktadır; bu madde, kütüphanecinin amaç hakkında açık seçik bir bilgiye sahip olmasının sonucu olarak kütüphane işlerine kesinlik ve güvenilirlik getirmesiyle ilgilidir. Amaç hakkında böyle bir bilgiye sahip olması, bugünün kütüphanecisinin de mesleki etkinliklerine kesinlik ve güvenilirlik getirecek, felsefi düşünmeye açılmasını sağlayabilecek, ona olumlu bir bakış açısı ve kendine güven duygusu aşılacaktır. Böyle olumluluklar kütüphanecinin mesleki varoluşunun önemini topluma onaylatmasında çok etkili olabilecektir.

Kütüphanecilerin felsefi düşünme etkinliğini gerçekleştirmeleri ile toplum içinde saygınlık kazanmaları arasında yakın bir ilişki vardır; nitekim Shera (1962), Nitecki (1995, compendium)'nin aktardığına göre, kütüphanecilerin toplumda saygın bir izlenim bırakamamalarının nedenini, mesleki bir felsefe oluşturamamalarına bağlamıştır. Shera (1969, s.2879)'ya göre, kütüphanecinin kendisinin formüle edebileceği kuramsal bir yapı, onun toplum içinde rolünü yalnızca nasıl oynayacağını değil, niçin oynayacağını da bilmesini sağlayacaktır.

Bugünün kütüphanecisi saygınlığını, kuramdan yararlanarak uygulamalarının amaçlarına açıklık getirmesi, toplum içindeki rolünü niçin oynayacağını bilmesi ve kendine güvenmesi sayesinde kazanabilir. Kütüphanecinin saygınlık kazanabilmesi, tarihsel bağlantılar çerçevesinde geçmişten beri toplumdaki rolünün niçin önemli olduğunu inceleyip anlamasına, “niçinler”in yanıtlarını günün koşullarına uyarlayıp yorumlamasına, bu yanıtları ve çağa uygun amaç-işlev ilişkilerini sorgulayarak bir senteze ulaşmasına ve felsefi düşünme yoluyla ulaştığı anlamlı yargılarla çeşitli toplum kesimlerini, özellikle aleyhtar çevreleri mesleki varoluşunun vazgeçilmezliği hususunda ikna etmesine bağlıdır. Günün kütüphanecisinin, saygın bir meslekten kişi olduğunu kanıtlamak üzere felsefi düşünmeye yönelmesi suretiyle geçmişteki meslektaşlarının,

genellikle, kurama ve felsefi yaklaşımlara önem vermemelerinin doğurduğu toplum içinde saygınlık kazanamama kaybını telâfi etmesi mümkün olabilecektir. Felsefi düşünme, kütüphanecinin saygın mesleki kimliğini geleceğe taşımasının önünü açabilecektir.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecinin kuramdan kopmamasını sağlar ve kuram-uygulama ilişkisini güçlendirmesine olanak getirir.***

Kütüphanecinin felsefi düşünmesini kuram-uygulama ve amaç-işlev ilişkisine dayandırma zorunluluğu, onu doğal olarak kurama bağımlı kılar. Felsefi düşünme, kütüphanecinin kuramdan kopmasına izin vermeyen bir süreçtir. Bu süreç, kütüphanecinin kurama dayanmayan uygulamaların kısır olacağını kavramasını ve kurama dayanmaksızın, yaptığı işin önemini belirlemenin mümkün olamayacağını anlamasını; her zaman tartışılan kuram-uygulama açığını kapatma ve uygulamaların kuramsız gitmesine engel olma girişimlerine katkıda bulunmasını sağlar. Shera (1971, s.153)'nın kütüphaneci için kuramın bugün her zamankinden daha önemli olduğu yönündeki ifadesi, günümüzde daha da ciddi boyutlarda önemini sürdürmekte, kütüphanecinin, mesleği güçlendirecek olan kuram-uygulama bağlantısını kurmasına her dönemde olduğundan daha çok ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bugün uygulamaların kurama ne derecede dayandırıldığı tartışmaya açıktır. Bu sorunun giderilmesi kütüphanecinin, meslek yaşamına yeni perspektifler getirebilecek olan kuramla barışık olmasına bağlıdır ve sorunun çözümünde kütüphanecinin kuramsal temelleri işin içine katarak gerçekleştirdiği felsefi düşünme etkinliğinin katkıları yadsınamayacak kadar önemlidir. Kurama dayalı felsefi düşünme, aleyhtar çevrelere çok daha güçlü kanıtlar sunmanın önünü açacaktır. Sadece uygulamaların kuramla desteklenmesi değil, kuramın da uygulamalardan beslenmesi söz konusudur. Fenerci (2004, s.91)'ye göre, kütüphanecilerin uygulamaları sırasında karşılaştıkları sorunlara yeterli ve etkin çözümler üretecek çalışmalar yapmaları, kuramın uygulamadan beslenmesini sağlar. Felsefi düşünme, bu olanakları getirebilecek bir süreçtir.

Diğer taraftan, felsefi düşünme süreci bugün kütüphanecinin yararlanabileceği yeni ve sağlam kuramlara ihtiyaç duymaktadır. İyimser bir yaklaşımla, böyle kuramların oluşturulmasıyla, kütüphanecilerin felsefi düşünme etkinliği içine girme durumunun artıp yaygınlaşabileceği ümit edilebilir. Disiplin bugün yeni kuramlar üretmede yetersiz kalırsa, kütüphanecilerin felsefi yaklaşımlarına güçlü dayanaklar sağlanamamış olur.

Ancak kütüphaneciler, ilgili kuramlar var olduğu halde, bunlardan yararlanmıyorlarsa, onların felsefi düşünme süreçlerinin en azından doğru yolda gitmemesi sakıncası ortaya çıkabilir; dolayısıyla uygulamaların ve mesleğin doğru yönde gelişmemesi riski doğar.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecinin işlerine anlam kazandırır.***

İşlerine anlam kazandırabilmesi için kütüphanecinin öncelikle, kurama dayanarak işlerin niçin kendi başlarına birer amaç olmadığını anlaması, gerçek amacın ne olduğunu kavraması, yaptığı işi niçin yaptığını keşfetmesi gerekir ki amaç-işlev ilişkisini kurarak bir senteze ulaşabilsin. Kütüphanecinin felsefi bakış açısının özünde kurama ve uygulamaya aynı derecede önem vermesi, amaç-işlev bağlantısını gerektiği gibi sorgulayarak anlamlı bir yargıya varması yatar. Danton (1934, s.543)'un, amaçlarına dair açık seçik bir bilgiye sahip olmaksızın yürütülen uygulamaların anlamlı olmadığı yönündeki ifadesi bütün zamanlar için geçerlidir. Ayrıca Danton (1934, s.539)'un kütüphanecilik felsefesinin yararlarını sıraladığı listesinin üçüncü maddesi, kütüphanecilerin felsefi düşünme etkinliğiyle yakından ilişkilidir. Bu maddeye göre kütüphanecilik felsefesi, kütüphanenin teknik ve mekanik süreçlerine anlam kazandırılmasını sağlar; uygulama ve süreçlere, kütüphane biliminin desteğiyle anlam kazandırma olanaklı kılınır; yani disiplinin uygulamalar için sağlam ve bilimsel bir çerçeve oluşturması yoluyla onlara anlam katılması sağlanır. Danton (1934, s.544-545)'un bu maddeyi yorumlayışı da şöyledir: Uygulamalar sırasında ortaya çıkan yanılma ve hatalar, kütüphane biliminin gelişimiyle yavaş yavaş azalacaktır. Deneme-yanılma, hata yapma, isabet ettirememeye durumları, amaçlarını açık bir bilinçle anlamaksızın işlemleri sürdürüp götürmek kadar zararlı değildir.

Günümüz kütüphanecileri, teknik ve mekanik süreçler başta olmak üzere, yürüttükleri bütün süreçlerin amaçlarına açıklık getirmek için var olan kuramlardan ve ilgili literatürden yararlanmazlarsa, kuram-uygulama ve amaç-işlev bağlantılarını kurup bir senteze ulaşmayla ilgilenmezlerse, işlerini düşünmeye yer vermeksizin sadece sürdürmekle yetinirlerse, uygulamalarına anlam kazandıracak olan felsefi düşünme aşamalarından uzak oldukları için, mesleklerinin güçlenmesini engellemekte olduklarının ve aleyhtarların ekmeklerine yağ sürmekte olduklarının farkına varamayacaklardır. Oysa bir kütüphaneci, hangi işi yapıyor olursa olsun, yaptığı işe felsefi bir bakış açısıyla yaklaşabildiği takdirde aleyhtar çevreleri etkilemede önemli bir fırsatı yakalayabileceğinin farkında olmalıdır. Felsefi düşünme yoluyla işlere anlam

kazandırması, günün kütüphanecisinin, neyi niçin yaptığını, kütüphanenin ve kütüphanecilik mesleğinin niçin vazgeçilmez olduğunu aleyhtarlara kanıtlaması yolunda atılan en önemli adımlardan biridir.

- *Felsefi düşünme kütüphanecinin bir meslek felsefesi oluşumuna katkıda bulunması için fırsat verir.*

Kütüphanecilerin formüle edecekleri, yani kesin ve açık bir dille ortaya koyabilecekleri sistemli bir kavramlar bütünü ve işlerin niçin yapılması gerektiğini bildirecek olan kuramsal bir ifade, uygulamalarını aydınlatmalarını, amaç-işlev ilişkilerini kurmalarını ve felsefi düşünme etkinliklerini yönlendirmelerini kolaylaştırabilir; dolayısıyla bunlar, kütüphanecilerin anlamlı yargılara ulaşmalarında, güçlü felsefi düşünceler üretmelerinde destek verebilir. Bu tür yapılar, bir meslek felsefesinin temellerini oluşturabilmekte ve onun hazırlayıcısı olabilmektedir. Böylece kütüphaneci, bu tür yapıları oluşturmak ve felsefi düşünme eylemi sırasında bunlardan yararlanmak suretiyle bir meslek felsefesinin oluşumuna veya gelişimine katkıda bulunabilecektir. Nitecki (1993, bölüm 6.1.1.), Danton (1934)'un makalesinin, kütüphane hizmetlerinin amaçları, işlevleri ve anlamlarının tanımlanmasına yönelik ilk çağrı olduğunu vurgulamıştır; bu tanımlamaların bir araya getirilmesiyle kütüphaneciliğin genel kavramları ortaya konulabilecek, bu kavramlar kütüphanecilik felsefesinin temelleri olarak hizmet edebileceklerdir. Nitecki (1964) ayrıca, Mukherjee (1966, s.11)'nin aktardığına göre, kütüphanenin amaç ve işlevleri arasındaki ilişkinin tutarlı ve mantıklı bir şekilde kurulmasını sağlayacak olan kuramsal bir yapı formüle etmenin önemi üzerinde durmuş, kütüphanecilik felsefesinin böyle bir yapıya dayandırılabilceğini belirtmiştir. Ne var ki, kütüphaneciler eskiden beri bu işe önem vermemişlerdir. Nitekim Shera (1971, s.151, 153), uygulamalarını aydınlatacak ve denetleyecek, aynı zamanda işlerinin niçin yapılması gerektiğini bildirecek olan kuramlar sistemini formüle edemedikleri için kütüphanecileri eleştirmiştir.

O halde, günümüz kütüphanecilerinin, geçmişin kayıplarını telâfi etmek üzere, zaman ve çaba harcamaktan kaçınmayıp çağın teknolojik yeniliklerine uyumlu bir yaklaşımla kuramsal bir yapı formüle etmelerinde, sistemli bir kavramlar bütünü oluşturmalarında ve felsefi düşünme etkinliklerini böyle oluşumlara dayandırmalarında yarar vardır. Kuramla ve bu tip yapılarla desteklenecek olan felsefi düşünme etkinliği,

bir meslek felsefesinin oluşumuna ve gelişimine katkıda bulunabilmesi için kütüphaneciye fırsat verecek, aleyhtarlara meydan okumasının kapılarını açacaktır.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecinin değişim ve yeniliklere hazırlıklı olmasını sağlar.***

Kütüphanecilerin değişim ve yenilikleri kolaylıkla benimsemelerinin, bir felsefe oluşturup geliştirmelerine bağlı olduğu belirtilebilir. Onların sistemli bir kavramlar bütünü ve kuramsal bir yapı oluşturmaları ve felsefi yaklaşımlarını bunlardan destek alarak gerçekleştirmeleri, ortaya çıkan değişim ve yenilikleri paniğe kapılmadan, hazırlıklı bir şekilde karşılamalarını ve bunlara kolayca uyarlanmalarını sağlar. Shera (1971, s.153), kütüphanecilik mesleğinin gelecekteki şekli üzerinde esaslı etkiler bırakabilecek olan değişimlerin gerçekleştirildiğini, ancak kütüphanecilerin büyük oranda değişimlere hazırlıklı olmadığını belirterek, bu durumun, kütüphanecilerin toplum içindeki işlevleri ve bu işlevlerin dayandığı bilgi türleri hakkında kuramsal bir yapı formüle edememelerinden kaynaklandığını ileri sürmüştür. Ona göre kütüphaneciler, bilgisayarların kütüphane işlemlerine sokulması sonucunda oluşan otomasyon terörünün içine âdeta itilmiş, çoğu paniğe kapılmıştır; bu durum, büyük ölçüde, bir meslek felsefesine sahip olmamalarıyla açıklanabilir. Oysa böyle bir felsefeye sahip olsalardı, hiçbir zorlukla karşılaşmadan yeniliklere hemen uyum sağlayabileceklerdi. Shera (1971, s.153)'nın 1970'lerin hemen başında ileri sürdüğü bu görüş, değişim ve yeniliklerin sürekli olarak ve akıl almaz bir hızla ortaya çıktığı günümüzde daha da geçerli olabilir. Bu görüş doğrultusunda belirtilmesi gereken şudur: Bugünün kütüphanecilerinin kuramsal oluşumlara dayanması gereken felsefi düşünme etkinlikleri, kütüphanenin, kütüphanecinin ve mesleğin, beliren değişim ve yeniliklere kolaylıkla uyum sağlayabildiğini -özellikle aleyhtar çevrelere- kanıtlanma olanağı getirebildiği için gereklidir. Böyle bir kanıtlamanın, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin geleceğe aktarılmasında büyük bir payı olabilecektir.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecinin kullanıcıyı ihmal etmesine izin vermez ve kullanıcı-kütüphaneci ilişkisini canlı tutmasını sağlar.***

Kütüphanecinin felsefi yaklaşımlarla düşünmesi, mesleğin insancıl yönlerine, özellikle "kullanıcı" nosyonuna odaklanmasını olanaklı kılar. Denilebilir ki, felsefi düşünme kütüphanecinin, en temel nosyon olan "kullanıcı"yı göz ardı etmesine izin vermediği

için önem taşır. Bu temel nosyon, bilgi ve iletişim teknolojilerinin veya İnternetin değiştirdiği günümüz koşullarında da, bir kullanıcı hizmeti biriminde çalışmıyor olsa bile, bir kütüphanecinin felsefi düşünme eyleminin merkezinde yer almak durumundadır; onun bu nosyonu dikkate almaksızın sadece işini yapması, felsefi yaklaşımla bağdaşmaz. Kütüphanecinin bütün uygulamaları, temelde kütüphanenin bilgi aracılığı misyonunu sürdürmek ve kullanıcının bilgi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yürütüldüğü için, felsefi düşünme etkinliği “kullanıcı” kavramıyla iç içe olmalıdır. Foskett (1962, s.12)’in ifadesiyle, “kullanıcı”, danışma hizmetlerinin ötesine geçmesi gereken bir kavramdır.

Günümüzde kütüphanenin tarihten gelen temel misyonunu -bilgiye ihtiyaç duyanlar ile bilgi kaynakları arasında bağ kurarak hizmet verme misyonunu- yeni teknolojik koşullara uyarlayarak sürdürme çabaları vardır. Bu çabaların gerçekten anlam kazanabilmesi ve temel misyonun geleceğe aktarılabilmesi, bugün kullanıcı-kütüphaneci (özellikle danışma kütüphanecisi) ilişkisinin özünde yatan ana değerlerin yitirilmeden korunmasına bağlıdır. O halde, bugünün kütüphanecisinin bu misyonu koruma ve geleceğe aktarma adına, kullanıcı-kütüphaneci ilişkisini canlı tutması ve gerektiği gibi yürütmesi şart olmuştur. Asıl önemlisi, bu ilişkinin niçin canlı tutulması gerektiğinin yanıtının felsefi temellere dayandırılmasıdır; böylelikle, getirilen yanıt güçlendirilebilecektir. Ancak günümüz kütüphanecilerinin, kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada birer araç olan çağın teknik ve teknolojilerini etkin bir şekilde kullanmayı amaç haline getiren pragmatik yaklaşımları ve bu tür yaklaşımlarının etkisiyle kullanıcıyı ihmal edebilmeleri, pek de seyrek rastlanan bir durum değildir. Kütüphanecilerin, mesleki eğitimleri sırasında, tekniklerin yarar sağlayıcı duruma getirilip, asıl odaklanması gerekenin kullanıcıların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu, kütüphanelerin varoluş nedeninin, bu ihtiyaçlar ile bilgi kaynakları arasında bağ kurmak olduğunu, bunun ise hem kullanıcılar, hem de kaynaklar hakkında sağlam bir bilgiye sahip olmayı gerektirdiğini öğrendikleri ve özümstedikleri varsayılır. Buna rağmen, bugün sayılarının pek az olmadığını düşündüğümüz bazıları, bilgisayara dayalı işlerini genellikle en iyi şekilde yapmaya özen gösterirlerken, kullanıcıyı tamamen veya kısmen atlayabilmektedirler.

Kütüphanecinin kullanıcıyı ihmal edebildiği, kullanıcının ise kütüphanenin ve kütüphanecinin varlığının artık gerekmediğini düşünebildiği, dolayısıyla kullanıcı-kütüphaneci ilişkisinin genel olarak zayıflamaya başladığı son yıllarda, kütüphanecinin

bu ilişkiyi felsefi düşünme yoluyla sorgulamasına ne kadar çok ihtiyaç duyulduğu ortadadır. Kullanıcı-kütüphaneci ilişkisinin anlamı, değeri ve amacının ne olduğunu, niçin zayıfladığını, niçin güçlendirilip sürdürülmesi gerektiğini kütüphanecinin kavramasını sağlayacak olan felsefi düşünme, onun bu ilişkiyi canlandırmasında etkili olabilecektir.

Bugün kullanıcı-kütüphaneci ilişkisinin zayıflaması sorununun ana nedenlerinden biri, bilindiği üzere, özellikle İnternetin sunduğu olanaklar sayesinde bilgiye kolaylıkla ve hızla erişebildiklerini, bilgi erişimin inceliklerini zaten bildikleri için kütüphaneci desteğine ihtiyaç duymadıklarını iddia eden, dolayısıyla kütüphaneciyle iletişim kurmak istemeyen bazı bireylerin olumsuz düşünceleridir. Aslında bu tip bireyler bilgi erişim açısından çok can alıcı bir avantajdan yararlanma fırsatını kaçırmaktadır; kullanıcının muazzam hacimli bilgi yığını içinden, ihtiyacını tam olarak karşılayabilecek anlamlı bilgiye erişmek için harcayabildiği enerji, zaman, para ve yaşayabildiği stres, bilgi erişimin karmaşık yapısını bilen, en uygun ve doğru yaklaşımlarla ihtiyaç duyulan bilgiye erişebilme yeterliliğine sahip bir kütüphanecinin çabaları sayesinde giderilebilmektedir. Bu nedenle, kütüphanecinin ihtiyaç duyulan süzülmüş, anlamlı, kaliteli ve değerli bilgiye güvenilir, hızlı ve ekonomik bir şekilde erişimdeki yeterliliğinden ve bilgi erişimdeki kilit rolünden yararlanması, kullanıcının kendi lehinedir (Alkan, 2006, ss.206-207). Diğer taraftan, kullanıcı-kütüphaneci ilişkisinin zayıflaması sorununun kütüphaneciden kaynaklanan nedenleri de vardır. Günümüzde bazı kütüphaneciler, çağın en yeni teknolojilerini kullanıcıların yararına sunmalarının, çeşitli kullanıcı gruplarına etkin bilgi erişimin yollarını öğretmelerinin veya bilgi okuryazarlığı becerileri kazandırmaya yönelik eğitim programları hazırlayıp gerçekleştirmelerinin yeterli olduğunu, kullanıcıların artık kütüphanecilerin yakın kişisel ilgisine ve yardımına ihtiyaç duymayacaklarını düşünebilmektedirler. Bu şekilde düşünen kütüphaneciler bazen de -sürekli olarak işlerini yapmakla, kütüphane işlev ve hizmetlerine yenilikler getirmek üzere çalışmakla meşgul oldukları gerekçesiyle- kullanıcılarla birebir konuşacak zamanları olmadığını söyleyebilmekte veya bunu bir şekilde kullanıcılara hissettirebilmektedirler. Kütüphanecinin kullanıcı üzerinde çok meşgul bir kişi izlenimini bırakması, onun kütüphaneciyle iletişim kurmaya girişmemesine yol açabilmektedir (Alkan, 2006, s.203; Atlas, 2005, s.315). Aslında zaman azlığından, iletişim kurma yetersizliğinden vb. nedenlerden dolayı, kullanıcılarla

görüşemeyen kütüphaneciler, temel bir mesleki ve felsefi değerden yoksun kaldıklarının farkında değildirler. Kullanıcılarıyla temas kuramadıkları için bu değer ne olduğunu asla öğrenemezler: Bilgi ihtiyacını doğuran nedenler hakkında hiçbir fikir edinemedikleri gibi, kütüphanenin, herhangi bir şekilde bilgi ihtiyacını karşılamada nasıl ve niçin başarısız olduğunu da öğrenemezler (Foskett, 1962, s.9). Foskett'in bu görüşü hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Kullanıcılarla ilişki kuramayan günümüzün bazı kütüphanecileri, onların bilgi ihtiyaçlarını karşılamada kütüphanenin niçin başarılı veya başarısız olduğu, başarısızlık varsa bunun yalnızca nasıl değil, aynı zamanda niçin giderilmesi gerektiği gibi hususlar üzerinde düşünme fırsatını kaçırmaları. Ayrıca kütüphanecinin, kullanıcıları tanımanın mesleki uygulamalara getireceği anlamlı katkıların farkında olmaması onu, kütüphanesinde her şeyin yolunda gittiği yanılgısına düşürebilir.

Kütüphanecilik mesleğinin insancıl yönleri, en başta kütüphanecinin kullanıcıya karşı olumlu davranışlarını düşündürmektedir. Bugün elektronik danışma hizmetlerinin başarısı -tıpkı geleneksel olanların başarısı gibi- sadece kullanıcıya sağlanan anlamlı bilgiyle değil, kullanıcı-kütüphaneci etkileşiminin kullanıcı tarafından değerlendirilen olumlu etkisiyle de ölçülmektedir. Kütüphanecinin olumlu davranışları, elektronik ortamlarda da, kullanıcının hizmetin başarısı hakkında karar vermesinde etkilidir. Bilgisayar ekranına yansıyan olumsuz kütüphaneci davranışları ve kullanıcı psikolojisini anlamaktan uzak durumlar, kullanıcı üzerinde hizmetin başarıyla verilemediği izlenimini bırakabilir. Butler (1933, s.106)'ın etkin kütüphaneciliğin büyük ölçüde doğru psikolojik tanıya dayandığı yönündeki görüşü ile Foskett (1962, s.10-11)'in kütüphanecinin, kendisine başvuran kullanıcıyla dostça bir ilişkiye girmesi, kullanıcının sorusunu sorduğu andaki psikolojisini anlayabilmesi, onun duygu, kaygı ve coşkularına içtenlikle katılabilmesi, ancak empatik bir yaklaşımla kullanıcıyla bütünüyle kaynaşırken, bir yandan da nesnel bir tutumla onun bilgi ihtiyaçları üzerine odaklanması gerektiği, kaynaşma ve nesnel olabilme durumu arasındaki ince çizgiyi ustalıklı koruyabilmesinin işin özünü oluşturduğu doğrultusundaki görüşü, bugünün elektronik -ve geleneksel- ortamlarında da kuşkusuz geçerli olmalıdır. Geçmişin bu görüşleri, “netiquette”in ilk kuralı olan “İnsanı hatırla” kuralını kütüphaneciler açısından ele alan Sturges (2002)'in görüşlerine benzer şekilde yansımıştır. Sturges (2002, ss.209, 212)'e göre, İnternet kullanıcıları arasında daha hoşgörülü ve saygılı davranışları teşvik etmek amacıyla konulan bu kural, kütüphanecileri de yakından

ilgilendirir ve onlara yapılan bir hatırlatma niteliğini taşır; bu kural gereğince kütüphaneciler, yeni teknolojinin çekici yönlerinin “insan” boyutunu unutturmasına izin vermemelidir. Öte yandan, kütüphaneci-kullanıcı ilişkisinin temel yönlerinden biri de, kütüphanecinin kullanıcının psikolojisini anlama ve onun mahremiyetini koruma yükümlülüğünü üstlenmesidir. Kütüphanecinin duyarlı yaklaşımlarını gerektiren söz konusu ilişki sırasında kütüphaneci, kullanıcının psikolojisine kesinlikle saygı duymalıdır. “İnsanı hatırla” kuralına ve kullanıcı psikolojisini anlamaya önem verilmezse, doyurucu olmayan sonuçlara erişim riskiyle karşılaşılabilir. Diğer taraftan, Amerikan Kütüphaneciler Derneği’nin alt derneklerinden olan Danışma ve Kullanıcı Hizmetleri Derneği (Reference and User Services Association - RUSA), danışma hizmetleri verenlerin ve bilgi sağlayıcılarının davranışlarına yönelik performanslarıyla ilgili bir anahatlar belgesi yayımlamıştır (Reference and User..., 2004). Bu belge temelde, danışma kütüphanecilerinin hem geleneksel, hem de elektronik ortamlarda kullanıcılarla olumlu yaklaşımlarla iletişim kurmalarına yönelik kavramsal bir çerçeve oluşturmak ve bir hizmet etiği yaratmak amacını taşımaktadır. Ayrıntılı bilgiler sunan belgenin, “kullanıcı” nosyonuna, özellikle kütüphaneci-kullanıcı ilişkisine odaklanarak felsefi yaklaşımlarla düşünme girişiminde bulunacak kütüphanecilere rehberlik edecek nitelikte olduğu belirtilebilir. Kütüphaneciler ve kullanıcılar elbette kendi toplumlarının kültürel değerlerinden etkilenecek kendilerine özgü bir kütüphaneci-kullanıcı ilişkisi geliştirebilirler. Kütüphanecilerin, kullanıcılarıyla ilişkileri üzerine felsefi düşünme etkinliğine girişirlerken söz konusu belgede değinilen esaslardan -gerektiğinde kendi toplumlarının özgün yapı ve değerlerine uyarlamak yoluyla- yararlanmaları uygun olacaktır.

Zamanın herkes için çok değerli olduğu günümüzde, kullanıcının zamanını korumaya duyarlı yaklaşımlarla etkin hizmetler sunmanın da felsefi açıdan önemi vardır. Kullanıcının bilgiyi bulmak için harcamak zorunda kaldığı zamandan tasarruf etmesini sağlayarak kütüphaneci, mesleği adına, kaçınılmayacak bir fırsatı yakalamış olur. Brewerton (2003, s.53), bugünün kütüphanecilerinin Ranganathan (1931)’in dördüncü yasası olan “Kullanıcının zamanı korunmalıdır” yasasını kilit ileti olarak almalarını önermiştir; ona göre bu yasa, bugün kütüphaneciler için en önemli iletiyi verirken, en büyük fırsatı da sunmaktadır. Kütüphaneciler için gelecekte oynanacak bir rolün olması, onların Foskett’in ifadesiyle “kilit figürler” olarak yaşamaları,

kullanıcıların yine onlara ihtiyaç duymaları isteniyorsa, bu yasaya bugünden sıkıca bağlı kalınmalıdır; çünkü değinilenlerin gelecekte gerçekleşmesi bu yasaya uyma ile yakından ilgilidir. Kütüphaneciler etkin ve verimli bir şekilde bilgiyi sağlamada yardımcı olmalı, asla belli bir format ya da ortamla sınırlı kalmadan, bilgiye ihtiyaç duyan kişiyi, ihtiyaç duyduğu anlamlı bilgiye, en kısa zamanda ve olabildiğince ekonomik şekilde eriştirebilmelidir. Bilginin kullanıcıya en kısa zamanda iletilmesi elbette söz konusu yasayı geçerli kılmakla ilgilidir.

Kütüphanecinin kullanıcıya yardım etme isteğinin felsefi bir anlayışla yakınlığının olduğu kuşkusuzdur. Bununla birlikte bu yardım, kimilerine göre, aşırı olmamalı, dengede tutulmalıdır. Örneğin Brewerton (2003, ss.50-51)'a göre, başkalarına yardım isteği insanlık adına övgüye değer bir şeydir, ancak bu yardım isteği felsefi yanıtın sadece bir kısmını oluşturur. Ayrıca başkalarına yardım zevkine fazlasıyla bağlı olmak mesleğe de zarar verebilecektir. Kütüphaneci yardımının, ruhsal bir coşkunluk içinde ifade edilmesinden çok, nicel verilere, sayı ve oranlara dayandırılarak açıklanması tercih edilebilir. Brewerton'un bu görüşünden yola çıkılarak bir örnek verilebilir; yanıtlanan danışma sorularından kaçının kullanıcıları gerçekten tatmin edebildiğini veya kaçının tam ve doğru olarak yanıtlanabildiğini belirlemek üzere uygulanan bir performans göstergesini (Abbott, 1994, s.36) kullanarak bir kütüphaneci tarafından gerçekleştirilen felsefi ağırlıklı bir değerlendirme çalışması, bu kütüphanecinin kullanıcıya yardımla ilgili felsefi yaklaşımını nicel veriler veya oranlarla destekleyerek sunması anlamına gelebilecektir. Sonuç olarak, somut nicel verilerle desteklenip kuvvetlendiren felsefi çalışmalar daha etkili olabilecektir. Kütüphaneciler, ikna etmek istediklerini, bu tip felsefi çalışmaları sonucunda ürettikleri kanıt içeren felsefi düşünceleriyle etkileyebileceklerdir.

Genel bir yaklaşımla, kütüphaneci belki de felsefi düşünmeye önem vermediği için kullanıcıları ihmal edebilmekte veya kullanıcıları ihmal ettiği için felsefi düşünmeyi geliştirme fırsatını kaçırabilmektedir. Felsefi düşünme, kütüphanecinin kullanıcıyı ihmal etmesine izin vermeyerek onun mesleki bir değer kaybına uğramasını engeller. “Kullanıcı” nosyonu üzerinde yoğunlaşarak uygulamalarını yürüten, kullanıcıların bilgi ihtiyaçları ile bilgi kaynakları arasında aracılık yapmakla yükümlü “kilit kişiler” olduklarını akıllarından çıkarmayan, böylece işi özünden yakalayan kütüphanecilerin felsefi düşünmeye eğilimli olma olasılığı yüksektir. Böyle kütüphaneciler, kullanıcı odaklı bir felsefi düşünme etkinliğine yöneldiklerinde,

düşünsel eylemlerini uygulamalarına yansıtarak bir değer kazanabilirler. Kullanıcı-kütüphaneci ilişkisini gerektiği gibi gerçekleştiren bir kütüphanecinin, kullanıcı adına, ihtiyaç duyulan anlamlı bilgiye kolay, hızlı, yani kullanıcının zamanını korumaya duyarlı ve ekonomik bir şekilde erişmesi ile kullanıcı psikolojisini anlamaya dönük olumlu davranışlar göstermesi, hizmetin başarısını etkileyebilecek, asıl önemlisi, kütüphanecinin mesleki varoluşunun, özellikle bilgi erişimdeki kilit rolünün değerini kullanıcılara kanıtlanma fırsatı yaratabilecek, onları kazanma yolunu açabilecek iki önemli husustur. Kendi başlarına felsefi birer anlam taşıyan bu hususlar, kütüphanecinin daha derin felsefi düşünme eylemlerine açılım getirebilecektir. Felsefi düşünme, kütüphanecinin ait olduğu toplumun kullanıcılarına, kullanıcı-kütüphaneci ilişkilerine ve kendisinin bu ilişkilerdeki önemli rolüne yönelik sağlam kanıtlar içeren felsefi düşünceler üretmesine olanak getirebilecektir. Bu tür felsefi düşüncelerle, söz konusu ilişkiye sıcak bakmayan toplum bireylerinin karşıt görüşlerinin çürütülmesi ve ilişkinin önemi konusunda ikna edilmeleri sağlanabilecektir. Böylelikle, kütüphanenin tarihten gelen temel misyonunu korumanın ve geleceğe aktarmanın önü açılacaktır.

- ***Felsefi düşünme kütüphanecide, ait olduğu toplumu yozlaştıran sorunlara meydan okuma isteğini uyandırabilir.***

Son yıllarda birçok ülkede geleneksel değer yargılarının farklılaştığını medyada izliyor, okuyor veya duyuyoruz. Kendi ülkemizde ise bu durumun yakın tanığı olabiliyoruz. Ait oldukları toplumun bireyleri olarak kütüphanecilerin ve kullanıcıların davranış ve tutumlarının değişen değer yargılarından hiç etkilenmediğini belirtmek zordur. Bununla birlikte, kütüphanecilerden, toplumlarının sorunlarına duyarlı bir anlayışla, genel olarak gözlenen olumsuzluklara meydan okuyarak seçkinliklerini ortaya koymaları beklenmelidir. Örneğin, bir kütüphanecinin, kullanıcısının bilgi erişimle ilgili sorunlarının tam anlamıyla içine girerek insancıl bir yaklaşımla ona yardım etmesi, bir bakıma, toplumda görülen yozlaşmaların ya da olumsuzlukların reddedilmesi anlamına gelebilir. Genellikle bireylerin sadece kendilerini düşünebildiği, güçlülerin zayıfları ezebildiği, paranın her türlü değer üstünde tutulabildiği günümüzün acımasız toplumlarında, gerçek kütüphanecilik örnek bir hizmet anlayışıyla uygulanabilir. Böylece kütüphaneciler, kendilerine karşı olmaya eğilimli kişileri kazanabilirler. Foskett (1962, s.13)'in gerçek kütüphaneciliğin, insanın büsbütün kötü ve zalim olmadığını kanıtlayan bir uygulama demek olduğu, bundan dolayı geleceğin toplumunun

şekillendirilmesinde çok önemli şekillendirici bir etken olmak zorunda olduğu ve onu el üstünde tutmamız gerektiği yönündeki görüşü, günümüzde özellikle geçerlidir. Bugünün kütüphanecilerinde, mesleklerinin insancıl yönlerine eğilerek toplumlarının yozlaşma veya olumsuzluklarına meydan okuma heves ve isteği, felsefi düşünmeyi benimsemeleri sayesinde uyanabilecektir. Bu satırlarda yazılanların, meslek yaşamlarında felsefi düşünmeye zaman ayıran kütüphanecilerinin katkılarıyla gerçekleştirilmesi tamamen olanaksız değildir.

- ***Felsefi düşünme kütüphaneciye “niçinler”i sorgulama disiplin ve alışkanlığını kazandırır.***

Felsefi düşünme bir kütüphaneci tarafından benimsenirse, ona kaçınılmaz olarak sistemli, tutarlı, mantıklı, akılcı ve eleştirel yaklaşımlarla “niçinler”i sorgulama disiplin ve alışkanlığını kazandırır. Böyle bir disiplin ve alışkanlığı kazanmış olan kütüphanecilerin, örneğin mesleğin günümüze özgü karmaşık alanlarını incelemesi, ortaya çıkan sorunlara çözüm araması kolaylaşabilir ve süreklileşebilir. Aleyhtarlara karşı çıkabilecek, kütüphanenin ve kütüphanecinin yaşamasına, mesleğin doğru yönde gelişerek yarınlara aktarılmasına katkıda bulunabilecek olan kütüphaneciler, büyük olasılıkla, sistemli ve disiplinli bir şekilde felsefi sorgulamayı alışkanlık haline getirebilenler arasından çıkacaktır.

Sonuç

Kütüphanecinin felsefi düşünme eyleminin anlamını, nasıl gerçekleştirilebileceğini, gördüğü ilgiyi, günümüzde niçin özellikle gerekli olduğunu, önemi, etkileri ve yararlarını ele alan bu makalenin getirdiği yanıtlar sırasıyla şu şekilde özetlenebilir:

Kütüphanecinin felsefi düşünmesi, onun kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleği çerçevesindeki “şeyler”e, yani nesne, varlık, kişi, grup, olay, olgu, kavram, sorun, ilişki, süreç ve uygulamalara vb. yönelik sorulara yanıt bulmak ve bunların anlam, değer, amaç veya “niçinler”ini keşfetmek üzere, sistemli, tutarlı, mantıklı, akılcı ve eleştirel yaklaşımlarla sorgulayarak anlamlı bir yargıya ulaşılmasını olanaklı kılan bir süreçtir. Kütüphanecinin kendi mesleki bilgisinden, algılayarak edindiklerinden, beceri, deneyim, birikim ve sezgilerinden yararlanmasını gerektiren felsefi düşünme süreci, kurama dayanmalı, tarihsel gerçeklere yönelmelidir.

Felsefi düşünme sürecinde kütüphaneci, üzerinde düşündüğü “şey” ile ilgili kavramlara açıklık getirebilir, açıklık getirdiği kavramlar arasında bağ kurarak düşünme ve anlama yoluyla hükümlere/önyargılara/önermelere ulaşabilir, bunlar arasında da bağ kurarak çıkarımlar yapabilir. Felsefi düşünmenin ürünü felsefi bir düşüncedir. Bu ürün, özellikle yepyeni bir yanıtı içinde barındırıyorsa, kütüphaneci bir değer getirmiş olur.

1930’ların başlarından itibaren kütüphaneciler, kuramla, mesleğin felsefesiyle ve felsefi düşünmeyle ilgilenmedikleri için eleştirilmişlerdir. Bugün felsefi yaklaşımlara geçmişe oranla daha çok yanaşıldığının pırıltıları görülmeye başlanmıştır; tamamen pragmatik olmayan, düşünsel etkinliklerde bulunan, “niçinler”e yanıt arayan “düşünen kütüphaneciler”in sayısı dünyada ve ülkemizde gittikçe artmaktadır. Bu tip kütüphanecilerin düşünme ürünleri meslek literatüründe yer alabilirken, mesleki toplantılarda da dile getirilebilmektedir. Bu sevindiricidir. Ancak kütüphanecilerin düşünmeye karşı gösterdikleri ilginin düzeyi, yaygın ve gerçek anlamda bir felsefi düşünme eylemini yansıtmaya henüz yeterli değildir. Günümüzde, genel olarak, kütüphanecilerin düşünsel girişimlerini, felsefi düşünme eyleminin yolunu açma potansiyeli taşıyan etkinlikler olarak değerlendirmek mümkündür. Kütüphanecilerin eğitim yıllarından itibaren felsefi düşünmeye alıştırmaları, düşünmeye dayalı uygulamaların artması, düşünme ürünlerinin belgelendirilmesi ve bunlardan yararlanan kütüphanecilerin çoğalması sayesinde, felsefi düşünmeye karşı ilgi uyandırılabilir veya uyanan ilgi geliştirilebilir, felsefi düşünme eylemi kütüphaneciler arasında yaygınlaşabilecektir.

Kütüphanecinin felsefi düşünme eyleminin bugün niçin özellikle gerekli olduğu, bu eylemin önemi ve etkilerinin ne olduğu ve ne gibi yararlar getirebileceği sorusunun birbiriyle bağlantılı genel yanıtları birkaç madde içinde toparlanabilir:

- Felsefi düşünme, kütüphanecinin özellikle İnternet dogmasına fazlasıyla bağlanmış olan ve/veya kitabın, kütüphanenin, kütüphanecinin ve kütüphanecilik mesleğinin aleyhinde olan bireylerin görüşlerine güçlü bir şekilde meydan okumasına, bu görüşleri felsefi temelli kanıtlar getirerek çürütmesine ve aleyhtarları böyle kanıtlarla ikna etmesine olanak getirebilir.
- Felsefi düşünme, kütüphanecilik mesleğine anlam ve değer kazandırarak onun doğru yönde geliştirilmesine, güçlendirilmesine, geleceğe

aktarılmasının yollarının açılmasına ve sağlam bir meslek felsefesi oluşturulmasına, kütüphanecinin katkıda bulunmasını olanaklı kılabilir.

- Felsefi düşünme, yaklaşık 5000 yıldır insanlık belleği sıfatıyla varlıklarını sürdüren ve bu muazzam belleğin kuşaktan kuşağa miras olarak bırakılmasını sağlayan kütüphanelerin yok olarak gelecek kuşaklara aktarılamaması tehlikesinin engellenmesine kütüphanecinin katkıda bulunmasını olanaklı kılabilir.
- Felsefi düşünme, kütüphanenin, gerçek anlamda, ilk varoluşundan beri değişmeyen temel misyonunun ve toplum içindeki önemli gücünün sürdürülmesine ve geleceğe aktarılmasına kütüphanecinin katkıda bulunmasını sağlayabilir.
- Felsefi düşünme, kütüphaneciyi pragmatiklikten uzaklaştırarak ona sistemli, tutarlı, mantıklı, akılcı ve eleştirel yaklaşımlarla “niçinler”i sorgulama disiplin ve alışkanlığını edindirebilir; olumlu ve yeni bir bakış açısı ve kendine güven duygusu aşılabilir; onun kişisel düzeyde mesleki bir değer kazanmasını, değerinin farkındalığı içinde toplum içindeki mesleki varoluşunun ve rolünün önemini, kullanıcılar için vazgeçilmezliğini kanıtlamasını, böylece saygın ve seçkin bir mesleki kimlik kazanmasını sağlayabilir. Böyle bir kimliği geleceğe taşımasının önünü açmaya katkıda bulunmasını olanaklı kılabilir.

Bugün kütüphanecinin felsefi düşünme eylemini benimsemesini hem gerekli kılan, hem de kolaylaştıran koşullar oluşmuş durumdadır; aleyhteki görüşler, kütüphanecinin felsefi düşünme etkinliği içine girmesini güdüleyici niteliktedir. Aleyhteki görüşler, aslında kütüphanecinin felsefi yaklaşımlarla kitapların, kütüphanelerin, kütüphanecilerin ve kütüphanecilik mesleğinin vazgeçilmez önemlerini kanıtlaması için, bunların çerçevesindeki “şeyler”in gerçek anlamlarını, değer veya amaçlarını gündeme getirmesi için olağanüstü fırsatlar yaratmaktadır. Eleştiri ve tehditleri fırsatlara dönüştürmek, bu fırsatlardan yararlanıp felsefi düşünmeye yönelmek, kanıt içeren felsefi düşünceler üretmek, bu tür felsefi ürünlerle ait olduğu toplumda güçlü etkiler yaratmak günümüz kütüphanecisinin boynunun borcudur. O, kütüphane, kütüphaneci ve kütüphanecilik mesleğinin kesinlikle önemli ve gerekli olduğunu kanıtlama ve bunları yaşatma sorumluluğunu üstlenmelidir. Kütüphanecinin

ancak felsefi düşünme eyleminin tam anlamıyla içine girmesi yoluyla üstlenebileceği bu onurlu sorumluluk, her şeyden önce geçmişin emek veren kütüphanecilerine saygı göstermek adına benimsenmelidir. Olasılıkla, böyle bir sorumluluğu üstlendikleri için çağımızın kütüphanecileri, ad ve unvanları değişse bile, varoluşlarını sürdüreceklerine inandığımız geleceğin kütüphanecileri, hatta geleceğin insanlığı tarafından takdirle anılacaklardır.

Kütüphanecinin felsefi düşünme eyleminin önem ve etkilerini geniş bir perspektiften bakarak ele alan, konuyla ilgili yaklaşık 80 yıllık bir geçmişin ışığında bugünü değerlendiren ve geleceğe yönelik bazı ipuçları sunan bu makalede değinilenler, kuşkusuz dünyanın bütün kütüphanecilerini ilgilendirecek niteliktedir. Bununla birlikte, makalenin özellikle Türk kütüphanecilerini felsefi düşünme eylemine özendirme amaç ve potansiyelini taşıdığına inanmaktayız. Makale, kütüphanecilerimizin felsefi düşünme sürecini önemseyip benimsemesini sağlayabildiği ve konuyla ilgili olarak üretilecek başka çalışmaların önünü açabildiği takdirde gerçek amacına ulaşmış olacaktır.

Kütüphanecilik felsefesinin farklı kültürlerle yanıtı açısından göreceli olduğu ve kütüphane hizmetlerinin verildiği toplumun genelde geçerli felsefesini yansıtması gerektiği görüşünden hareketle, Türk kütüphaneciliğinin kendine özgü bir felsefe oluşturabileceği düşünülebilir; ancak, yerli bir karakter taşıyacak olan bu felsefenin, doğal olarak, Türk kütüphanecilerininin felsefi düşünme eylemlerini işin içine katmaksızın yaratılabileceği düşünülmemelidir. Bu nedenle, kütüphanecilerimizin makalede değinilen görüşleri değerlendirip kendi özgün kütüphanecilik koşullarımıza uyarlayarak felsefi düşünme etkinliklerine adım atmaları veya felsefi düşünme eylemlerini derinleştirmeleri yararlı olacaktır. Felsefi yaklaşımlarla düşünen kütüphanecilerimiz, kanıt içeren felsefi düşüncelerini ülkemizde de varlıklarını güçlü bir şekilde hissettiren aleyhtar çevrelere meydan okuyabilmek ve eski bir tarihe sahip olan kütüphanelerimizin, geçmişten bugüne emek veren kütüphanecilerimizin ve uzun bir geçmişi olan mesleğimizin toplumumuzdaki varoluşlarını sürdürerek yarınlara taşımak adına önemli bir katkıda bulunup bir değer yaratmış olacaklardır.

Çalışmamızı Shera (1965, s.176)'nın bir görüşüne değinerek bitirelim. Ona göre, kütüphanecilik insan bilgisinin yönetilmesidir; bütün disiplinler arasında en disiplinlerarası olanıdır. Bilginin felsefesiyle ilişkili olduğundan dolayı da, bütün meslekler içinde en derinden felsefi olma potansiyelini taşıyanıdır. O halde, böyle bir

mesleğin mensupları olan bugünün kütüphanecilerine, felsefi düşünme eyleminden uzak bir duruş ve meslek yaşamı yakışmayacaktır.

Kaynakça

- Abbott, C. (1994). *Performance measurement in library and information services*. London: ASLIB.
- Alkan, N. (2004). Kütüphanecilik felsefesinin değeri. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay. Haz.), *Kütüphaneciliğin Destanı uluslararası sempozyumu: 21-24 Ekim 2004, Ankara, Bildiriler* içinde (ss. 31-51). Ankara: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Alkan, N. (2006). Bilgi merkezlerinde kullanıcı-kütüphaneci ilişkisi. E. Kaya ve E. Yılmaz (Yay. Haz.), *Türkiye 'de Bilgi Hizmetleri ve Yeni Yaklaşımlar: 42. Kütüphane Haftası bildirileri: 27Mart-2 Nisan 2006* içinde (ss. 199-221). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Alkan, N. (2008). The importance and influence of philosophical thinking for librarians. *Library Philosophy and Practice*, September issue, 1-15. <http://www.webpages.uidaho.edu/~mbolin/lpp2008.htm> adresinden erişildi.
- Atlas, M. C. (2005). Library anxiety in the electronic era, or why won't anybody talk to me anymore?: One librarian's rant. *Reference and User Services Quarterly*, 44(4), 314-319.
- Benge, R. C. (1957). Life without father: The Post-Carnegie period. *The Library Association Record*, 59(2), 49-52. [Nitecki, J. Z. (1995, bölüm 2.2.1.) tarafından alıntılanmıştır]
- Blackburn, S. (1999). *Think: A compelling introduction to philosophy*. Oxford: Oxford University Press. [Brewerton, A. (2003, s.50-51) tarafından alıntılanmıştır]
- Brewerton, A. (2003). The creed of a librarian: A review article. *Journal of Librarianship and Information Science*, 35(1), 47-55.
- Budd, J. M. (2003). The library, praxis and symbolic power. *Library Quarterly*, 73(1), 19-32.
- Butler, P. (1933). *An introduction to library science*. Chicago: University of Chicago Press.
- Cevizci, A. (2000). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: Paradigma.
- Cevizci, A. (2002). *Felsefe sözlüğü*. (5.bs. genişletilmiş). İstanbul: Paradigma.
- Cronin, B. (2004). Pierce Butler's An introduction to library science: A tract for our times?: A review article. *Journal of Librarianship and Information Science*, 36(4), 183-188.

- Çakın, İ. (1982). Kütüphanecilikte felsefi yaklaşım. *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, 31(4), 155-157.
- Danton, J. P. (1934). Plea for a philosophy of librarianship. *Library Quarterly*, 4(4), 527-551.
- Deleuze, G. ve Guattari, F. (1993). *Felsefe nedir?* (T. Ilgaz, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Doherty, J. J. (2005). Towards self reflection in librarianship: What is praxis?. *Progressive Librarian*, 26, 11-17.
- Fenerci, T. (2004). Toplum-kültür etkileşimi çerçevesinde kütüphanecilerin işlevselliği. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay. Haz.), *Kütüphaneciliğin Destanı uluslararası sempozyumu: 21-24 Ekim 2004, Ankara, Bildiriler içinde* (ss.84-98). Ankara: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Foskett, D. J. (1962). *The creed of a librarian: No politics, no religion, no morals*. London: The Library Association.
- Hançerlioğlu, O. (2002). *Felsefe sözlüğü*. (13. bs. genişletilmiş). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Houle, C. O. (1946). Basic philosophy of library service for adult education. *Library Journal*, 74(1-2). [Mukherjee, A. K. (1966, s.9) tarafından alıntılanmıştır]
- Jochum, U. (2004). The gnosis of media. *Library Quarterly*, 74(1), 21-41.
- Joekel, C. B. (1932). Supply and demand in the library profession. *Library Journal*, 57, 103-110. [Danton, J. P. (1934, s.532) tarafından alıntılanmıştır]
- Mukherjee, A. K. (1966). *Librarianship: Its philosophy and history*. Bombay: Asia Publishing House.
- Nitecki, J. Z. (1964). Public interest and the theory of librarianship. *College and Research Libraries*, 25(5), 269-278. [Mukherjee, A. K. (1966, s.11) tarafından alıntılanmıştır]
- Nitecki, J. Z. (1993). What is philosophy of librarianship? *The Nitecki trilogy, c.1. Metalibrarianship: A model for intellectual foundations of library information science* içinde (Bölüm 6). Denton, Texas: Texas Women's University. 25 Temmuz 2006 tarihinde <http://www7.twu.edu/library/Nitecki/metalibrarianship/Ch-06.html> adresinden erişildi.
- Nitecki, J. Z. (1995). The domain of library information science (LIS). *The Nitecki trilogy, c.2. Philosophical aspects of library information science in retrospect* içinde (Bölüm 2). Denton, Texas: Texas Women's University. 25 Temmuz 2006 tarihinde <http://www7.twu.edu/library/Nitecki/aspects/Ch-02.html> adresinden erişildi.
- The Oxford universal dictionary illustrated*. (1965). (3. bs.). 2.c. Oxford: The Clarendon Press. Öner, N. (2005). *Bilginin serüveni*. Ankara: Vadi Yayınları.

- Passmore, J. (1967). Philosophy. *Encyclopedia of Philosophy* içinde (c.6, ss.216-226). New York: The Macmillan Company and The Free Press.
- Ranganathan, S. R. (1931). *The five laws of library science*. Madras: The Madras Library Association. [Brewerton, A. (2003, s.53) tarafından alıntılanmıştır]
- Reference and User Services Association (RUSA). (2004). Guidelines for behavioural performance of reference and information service providers. *Reference and User Services Quarterly*, 44(1), 14-17.
- Rogers, A. R. (1984). An introduction to philosophies of librarianship. A. R. Rogers ve K. McChesny (Yay. Haz.), *The library in society* içinde (ss.17-32). Littleton, Colorado: Libraries Unlimited. [Nitecki, J. Z. (1993, bölüm 6.2.1.) tarafından alıntılanmıştır]
- Shera, J. H. (1962). S. R. Ranganathan: One American view. *Pakistan Library Review*, 4(3-4), 6-8. Nitecki, J. Z. (1995, compendium) tarafından alıntılanmıştır]
- Shera, J. H. (1965). *Libraries and the organization of knowledge*. Hamden, Conn.: Archon Books.
- Shera, J. H. (1969). The quiet stir of thought or what the computer cannot do. *Library Journal*, 94(15), 2875-2880.
- Shera, J. H. (1971). On the importance of theory. *The compleat librarian and other essays* içinde (ss. 151-153). Cleveland: Case Western Reserve University Press.
- Soysal, Ö. (1998). Türkiye’de kütüphanecilik alanında kuram-uygulama ilişkisi. *Türk Kütüphaneciliği/ Bilginin yazgısı* içinde (ss.101-110). Ankara: Türk Kütüphaneciler Derneği.
- Sturges, P. (2002). Remember the human: The first rule of netiquette, librarians and the Internet. *Online Information Review*, 26(3), 209-216.
- Subaşıoğlu, F. (2004). Bilginin sosyal yönleri ve kütüphanecinin değişen rolü. S. Arslantekin ve F. Özdemirci (Yay. Haz.), *Kütüphaneciliğin Destanı uluslararası sempozyumu: 21-24 Ekim 2004, Ankara, Bildiriler* içinde (ss.111-120). Ankara: Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Tamdoğan, O. G. (2006). Creativity in education: Clearness in perception, vigourness in curiosity. *Education for Information*, 24(2-3), 139-151.
- Türkçe sözlük*. (1998-1999). 2 c. Ankara: Dil Derneği.
- Wiegand, W. A. (1999). Tunnel vision and blind spots: What the past tells us about the present; reflections on the twentieth-century history of American librarianship. *Library Quarterly*, 69(1), 1-32.
- Yurdadoğ, B. U. (1997). Enformasyon devriminin getirdikleri, götüremedikleri. B. Yılmaz (Yay. Haz.), *Kütüphanecilik Bölümü: 25. yıla armağan* içinde (ss.71-85). Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Kütüphanecilik Bölümü.

Summary

Under the impact of revolutionary changes that ICT or Internet has brought along in individual, social, economic, political, cultural and global terms, it is widely observed nowadays that the library which has survived for centuries as the body of memory of mankind and a social force, librarianship as an old and influential profession and librarians whose professional identities enjoyed some recognition, face the challenge of opponents who claim that these are outmoded. This opposition is even blended with harsh criticism, threat and assaults. If today's librarian is to face this challenge and meet opposing views successfully and contribute to the future survival of the library, the librarian and the profession, s(he) has to assign importance to philosophical thinking and produce well evidenced philosophical thoughts through such thinking. Some views put forward since the early 1930s in favour of librarians' engagement in philosophical thinking provide sound basis for this claim. To cite few names, the views of P. Butler (1933), J. P. Danton (1934), D. J. Foskett (1962), J. H. Shera (1962, 1969, 1971), J. Z. Nitecki (1964, 1993, 1995) and A. K. Mukherjee (1966) in particular still maintain their importance and value and pave the way for countering the challenge of opponents and for carrying the profession to future with its librarians.

All librarians must adopt philosophical thinking. This adoption, in turn, requires knowledge about what philosophical thinking is, how it can be realized, why it is necessary, what kind of influences it can make and which advantages it may bring along. This paper intends to introduce philosophical thinking activity to librarians from a wider perspective, or to consolidate their present knowledge. The purpose of this paper is to explore the importance and influence of the adoption of philosophical thinking by present day librarians and encourage them to such thinking. It thus aims to explore, also in the light of views raised by above mentioned librarians and/or theorists, the meaning and importance of the philosophical thinking process; expose ways in which such thinking can be realized; discuss the level of interest that librarians have had in philosophical thinking; re-assert the importance of philosophical thinking in the face of technological developments taking place in the early 21st century and to reveal the advantages that the librarian can create for herself/himself, the library, profession of librarianship, society at large and library users. The paper starts by addressing the process of philosophical thinking in broad terms and continues by shedding light on such thinking activity of the librarian. After discussing past and present interest of librarians in philosophical thinking activity, various answers are given to the question of "Why librarian's philosophical thinking matters today?". The originality of the paper stems from a present day evaluation in the light of approximately 80 years long past and presentation of some clues for the future.

Librarians' philosophical thinking is a process which enables them to reach meaningful judgements through systematic, consistent, logical, rational and critical questioning of "things", that is various subjects, objects, entities, events, phenomena, concepts, practices, problems and relations etc. that exist in concrete or abstract terms

around themselves, the library and the profession. This process enables librarians to find answers to questions concerning the meanings, values, purposes or “whys” of “things”. Philosophical thinking process which requires the use of librarians’ own professional knowledge, background, skills, experiences, perceptions and intuitions must also be based on theoretical grounds and turn towards historical facts. In this process, the librarian may establish premisses by linking clarified concepts in relation to “things” and draw inferences by linking premisses. The output of philosophical thinking activity is a philosophical thought. In case this output contains a brand new answer to some questions, librarian can be said to have added a value.

Since early 1930s librarians have been criticized for not showing any interest in theory, philosophy of the profession and philosophical thinking. Today there is some glittering light of a growing affinity with philosophical approaches compared to past; the number of reflective librarians, away from being purely pragmatic, who are engaged in intellectual activities, seeking answers to “whys” is gradually increasing. Products of their thinking process appear in the professional literature. They use professional journals to publish their research findings or expose their conclusions through papers they present at various meetings. This is of course encouraging. However, the level of interest in reflection is yet not enough to demonstrate a philosophical thinking action in its true and fullest sense, and philosophical thinking is not yet commonly accepted by librarians. Thus, present day intellectual activities of librarians can be considered as initiatives bearing the potential of opening ways leading to philosophical thinking in general. Involvement with philosophical thinking starting from undergraduate years, increase in reflective practices, increase in cases of documented reflection and increase in the number of librarians making use of it further feed interest in philosophical thinking and this thinking activity may become a universal phenomenon.

The reason why librarian’s philosophical thinking activity is especially necessary today, possible effects and advantages of this activity can be capsulized in general terms through some interrelated answers: First of all, philosophical thinking enables the librarian to challenge strongly the views of extreme adherents of the Internet dogma and/or those who oppose the book, library, librarian and the profession, to invalidate such views by thoughts based on sound philosophical evidence and to convince such opponents to change their views; philosophical thinking may enable the librarian to contribute to developing (in the right direction), strengthening and carrying the profession into the future by giving it meaning and value, and to the creation of a sound professional philosophy; philosophical thinking may enable the librarian to contribute to efforts to stop the threat to the very existence of the library, which has survived for some 5000 years as the body of memory of humanity; philosophical thinking may enable the librarian to contribute to the preservation of the basic mission of the library, which has not changed since it came into existence, as well as its important role or force in society; finally, philosophical thinking keeps the librarians at a distance from pragmatism; it gives them the discipline and habit of questioning “whys” through systematic, consistent, logical, rational and critical approaches; it gives them a positive and a new outlook and self-confidence; it helps them gain value in the

professional sense; it enables them to ascertain the importance and value of their professional existence in society and to prove their indispensability for users, and thus it makes it possible for librarians to gain a respectable and distinguished professional identity. Philosophical thinking also enables the librarians to carry such an identity into the future.

Today there are conditions both necessitating and facilitating the adoption of philosophical thinking activity; opposing views stimulate librarians to engage in this activity. Indeed, such negative views offer extraordinary chances to librarians to prove the essential importance of books, libraries, librarians and the profession through philosophical approaches and to put on their agenda the real meaning, value and purpose of “things” related to them. It is the task of the present day librarian to convert criticisms and threats into opportunities, to use these opportunities to move towards philosophical thinking and produce evidence-based philosophical thoughts, and to impress society with such thoughts. They must undertake the responsibility to proving the indispensability of the library, the librarian and the profession of librarianship and keep them alive. This respectable responsibility, which librarians can undertake only through full involvement in philosophical thinking activity, should be accepted at least to pay homage to the toiling librarians of the past. It is probable that contemporary librarians, will be recalled with respect by future members of the profession (their titles may have changed) and by humanity as a whole for having fulfilled this responsibility.

The paper is believed to have the objective and potential to encourage all librarians of the world to philosophical thinking activity, it particularly aims to draw attention of Turkish librarians and encourage them to such thinking. Hence, the paper will contribute to its ultimate purpose if philosophical thinking activity is given importance and adopted by librarians, Turkish librarians in particular. On the other hand, philosophy of Turkish librarianship will require the philosophical thinking activities and philosophical thoughts/outputs/products of Turkish librarians. If they think about and try to adapt the views mentioned in this paper to Turkish librarianship conditions, they may start to think philosophically or deepen their philosophical approaches for the benefit of the Turkish society. Such librarians will certainly create a professional value.

Finally, it will not be fit for present day librarians to lead a professional career distant from philosophical thinking.